

בין חומר לרוח

ינואר 2011
גליון #1
הפקולטה לעיצוב
המחלקה לעיצוב פנים

מכון טכנולוגי חולון
Holon Institute of Technology

ינואר 2011
גליון #1
הפקולטה לעיצוב
המחלקה לעיצוב פנים

מכון טכנולוגי חולון
Holon Institute of Technology

בין חומר לרוח

ינואר 2011
גליון #1
הפקולטה לעיצוב
המחלקה לעיצוב פנים

ז.ח.י.
מכון טכנולוגי חולון
Holon Institute of Technology

דבר ראש המחלקה | אדריכלית ברכה קונדה

מגוון גישות ופרשנויות לנושא העל, ונשענות כולן על תהליך יצירה חקרני ומרתק השואף להרחיב את השיח בעיצוב ואדריכלות אל מעבר לגבולות הפרקטיקה – ואל תחומי הרוח, החברה, התרבות והפוליטיקה.

מול עשר העבודות הנבחרות, הזמנו עשרה כותבים מתחומי יצירה וידע שונים שהתבקשו להגיב על עבודות אלו. אחדים מהכותבים מביאים כאן את פרי הדיאלוג עם הסטודנט היוצר על עבודתו. כותבים אחרים בחרו לנהל את הדיאלוג עם העבודה על הקשריה הייחודיים. בנוסף לכך, מחזאי אחד ושני משוררים תרמו לנו מפרי יצירתם ההולם את רוח העבודות הנסקרות ומשמש להן כמחווה או השראה.

תודות וברכות לכל המשתתפים בחוברת: בוגרים, מנחים וכותבים.

תודה מיוחדת לאדריכלית רות פלמון אשר אצרה וערכה. ■

אדריכלית ברכה קונדה

ראש המחלקה לעיצוב פנים

הגיליון הראשון של בין חומר לרוח מציג טעימה מיריעת העשייה העשירה המתקיימת במחלקה לעיצוב פנים במכון טכנולוגי חולון. מעבר לייצוג של פעילות המחלקה, אנו שואפים לקיים שיח אחר על עיצוב בתרבות העכשווית, ולהציב זירה לדיון זה.

המשמעויות הגלומות בחומר כמושג, והעיסוק בו בהקשרי תרבות ושיח אדריכלי שבים ועולים לאורך רצף הזמן מאז המאה ה-19 ועד ימינו. תמורות טכנולוגיות, משברים סביבתיים וכלכליים והמהפכה הדיגיטאלית המאפיינים את העת הנוכחית, מעלים ביתר שאת את הצורך והעניין בחקר חומרים על הקשריהם הסביבתיים – הפיזיים והסימבוליים. בין חומר לרוח פורשת תמה המקפלת בתוכה חיפוש אחר משמעות המפליג מעבר לתפיסה הרווחת של תחום עיצוב הפנים כביטוי ל"סגנון חיים", "אדריכלות חלומות", ותוכניות "ריאליטי שיפוצים" המככבות במדיה.

"אמיתו של דבר – אמת החומר" – היא הכותרת שהצבנו לבוגרי מחזור 2010, כנושא-על לפיתוח פרוייקט גמר במחלקה לעיצוב פנים. מתוך מסגרת התייחסות זו, צפו ועלו שאלות מכוננות על חומר ומשמעות, כמו: מהו התפקיד של החומר בעיצוב פנים? האם חומר יכול לדבר, להציג את עצמו, לייצג את עצמו? אם חומר יכול לדבר, האם חומר יכול לשקר? מה בין טבע החומר לטבע האדם? האם חומר יכול לבטא רוח? לדבר תרבות? מה בין יחסי חלל וחומר לפרקטיקת היומיום? כיצד משתקפת זהות של פרט/קהילה/אומה בחומריות החלל והאובייקט? כיצד חומר מיוחס להקשרי זמן (היסטוריה, זיכרון קולקטיבי, זיכרון אישי) ורוח-המקום? מה בין חומריות לחומרנות? מה בין חומר לתרבות המידע? האם חומרים חדשים מדברים שפה חדשה? איך ממחזרים חומרים ונותנים להם משמעות חדשה? מהו הגבול בין החומרי והלא חומרי בעיצוב?

מתוך תערוכת הבוגרים 2010 בחרנו עשר עבודות מצטיינות. עבודות אלו מציפות משמעויות גלויות וסמויות של שפת החומר מתוך העיסוק בעיצוב חלל, אובייקט והתערבות בסביבה בנויה. עשר העבודות שלפניכם מציעות

עריכה: אדר' רות פלמון
אוצרות: אדר' רות פלמון, ראובן גבעתי, אדר' ברכה קונדה
עריכה לשונית: עמוס שפירא
עיצוב גרפי: אורי פרז
הפקה: חמדה כהן

תודות:

דיקאן הפוקלטה לעיצוב, פרופ' בעז טל
צוות מנחי פרויקט גמר 2010 - אדר' עמוס בראלי, אדר' גל גאון, אדר'
איריס גבעולי-פיימן, אדר' ניני ורשבסקי, אדר' יואב מאירי, אדר' יורם
נידם, אדר' רות פלמון.

תודה לכל מחזור 2010 של המחלקה לעיצוב פנים, על עבודתם הפוריה
אשר הניבה פרסום זה, ובמיוחד לעשרת הסטודנטים אשר לקחו חלק
בפרסום.

תודה מיוחדת לגב' אתי רץ מיחידת הפרסומים מכון טכנולוגי חולון על
עזרתה הרבה.

המחלקה לעיצוב פנים
הפקולטה לעיצוב
HIT מכון טכנולוגי חולון
גולומב 52, חולון
03-5026851

© כל הזכויות שמורות למחלקה לעיצוב פנים, מכון טכנולוגי חולון.

תוכן עניינים

פרויקט: מוזיאון מנשיה יוראי שרון, מנחה: אדר' יואב מאירי כתיבה: מחזור מנשיה יונתן קונדה	8
פרויקט: ירו-שלם וחלקיו שרית גלנטי-ויזל, מנחה: אדר' עמוס בראלי כתיבה: מחומר לרוח, בעקבות הזמן האבוד פרופ' גלעד דובשני הפנצ'רים של ההיסטוריה בעמק יהושפט רוני סומק	12
פרויקט: 45 מעלות זלמן אסטרין, מנחה: אדר' גל גאון כתיבה: עיצוב כהפלגה ללא נודע ד"ר ויקטור פרוסטיג	20
פרויקט: מכוח האינרציה דוד כהן, מנחה: אדר' יואב מאירי כתיבה: שיחה בין מיכאל יעקובסון ודודו כהן אדר' מיכאל יעקובסון	26
פרויקט: חיים ללא זיכרון נעה ילוז, מנחה: אדר' ניני ורשבסקי כתיבה: אינטרקציה חומרית איילת גונדר	32
פרויקט: בית שומר זיכרון סיון סלומון, מנחה: אדר' ניני ורשבסקי כתיבה: היזכרות אדר' שירה פנקס קו העוני רוני סומק	38
פרויקט: כפר סומייל - צלקת עירונית טל תיבון, מנחה: אדר' ניני ורשבסקי כתיבה: מצלקת למרחב יום יומי אדר' עודד הס	44
פרויקט: מרחב מוגן יעל רוסו, מנחה: אדר' יורם נידם כתיבה: חדר משלך אדר' טולה עמיר	50
פרויקט: שיכון עובדים דקלה וטורי, מנחה: אדר' יואב מאירי כתיבה: שיכון עובדים או שיכון אובדים? אדר' אסתי כרמון	58
פרויקט: סדקים במרחב האורבני דנה גוטמן, מנחה: אדר' יורם נידם כתיבה: אם הייתי משטח הייתי בטון איציק ג'ולי	66

דבר העורכת | רות פלמון

בסוף חודש יולי, ביום האחרון של תערוכת הבוגרים של בית הספר לעיצוב במכון טכנולוגי חולון, החלטנו לבחור עשר עבודות ולעשות איתן משהו. אמנם ידענו כי כל עבודה בנפרד תמשיך להתקיים בתוך תיק העבודות של הסטודנט שלה, אבל המכלול, גוף העבודות שמייצג שכבת בוגרים, צוות מנחים, ואת הלך הרוח של המחלקה לעיצוב פנים, גוף העבודות הזה עמד להיזרק לפח למחרת. הסתובבנו בתערוכה עם פתקים ורשימות, וחיפשנו עשר עבודות מעוררות דיון ומגוונות הן מבחינה נושאית והן מבחינה מתודולוגית. היו לנו כמה רעיונות מה לעשות עם העבודות הנבחרות, מתערוכה נוספת מחוץ לכתלי המכון, יום עיון הדן בנושא פרויקט הגמר במחלקה, ועד לפרסום העבודות בחוברת, שאת גילגולה את מחזיקים עכשיו בידכם. ההחלטה על פרסום נבעה מהרצון בתהודה והמשכיות. במילים אחרות, לא רצינו עוד תערוכה שתוצריה יזרקו לפח בסיומה. כבר היתה לנו אחת כזאת. רצינו חוברת עם אורך חיים של כמה שנים, לפחות.

המחלקה לעיצוב פנים היא הילד הבעייתי של תערוכות הבוגרים בפקולטה לעיצוב. בניגוד לשתי המחלקות-אחיות שלנו, עיצוב תקשורת חזותית ועיצוב תעשייתי, המחלקה לעיצוב פנים אינה מציגה את התוצר עצמו, חלל פנים, אלא שלל ייצוגים שלו, כגון מודלים, שרטוטים, הדמיות, סקיצות, או דיאגרמות. ניתן כמובן להתרשם באופן בלתי מקצועי מיופיים של ייצוגים אלו, או מכמות העבודה שהושקעה בהם, אבל הבנה מעמיקה של הפרויקט מצריכה לעיתים קרובות הכשרה מסויימת. לא בכדי קוראים לזה אצלנו "לקרוא תוכניות". כדי להוסיף חטא על פשע, חלק מאותם ייצוגים שהוזכרו לעיל, אינם מייצגים תוצר קונקרטי אלא הלך מחשבה, מתודולוגיה, או תהליך עבודה. שתי התלונות העיקריות אשר חוזרות על עצמן מידי שנה הן שהתערוכה שלנו תופסת יותר מדי מקום, ושאי אפשר להבין אותה.

וכך התגבשו שתי מטרות לחוברת זו. האחת – לתעד שנה של עבודה במסגרת פרויקט גמר של המחלקה, וליצור זירה בה ניתן להמשיך את הדיון אשר מתנהל בין כתלי המחלקה בין מנחים וסטודנטים. והשניה – להפוך את העבודות לנגישות ומובנות גם לקהל שאינו אמון על "קריאת

תוכניות". נגישות היא כמובן מושג חמקמק. שני מודלים של נגישות עמדו בפני עיני כאשר חשבתי על החוברת. האחד עיקרו הכנסת האורח אל עולמה של המחלקה על ידי ניסיון להסביר את הפרויקט, מה עמד מאחוריו, ומה היתה כוונת הסטודנט. מודל שני של נגישות היה לפתוח אובייקט סתום, פרויקט גמר, להקשרים חדשים ופרשנויות אישיות של הקורא.

בין חומר לרוח, היא בבחינת ניסוי בנגישות. הזמנו עשרה כותבים אשר כל אחד מהם התבקש להגיב, בחמש מאות מילים, לעבודה אחת. חלק מהכותבים, בעיקר אלו שבאו מדיסציפלינה של אדריכלות או עיצוב פנים, הגיבו תגובה ישירה והציעו פרשנות או הסבר לעבודה. לדוגמא, אדר' מיכאל יעקובסון בחר להציג את דבריו כשיחה בינו ובין הסטודנט דודו כהן, בה הוא נותן לדודו במה להסביר את הלך המחשבה והמתודולוגיה של הפרויקט מכוח האינרציה. אחרים השתמשו בפרויקט הנתון כדי לפתח דיון בנושא משיק, ועל ידי כך יצרו הקשר קונקרטי לעבודה בשיח האדריכלי העכשווי. בולט מאמרה של אדר' טולה עמיר אשר משתמש בפרויקט מרחב מוגן של יעל רוסו כנקודת מוצא לתיזה על הקשר בין המרחב המוגן הדירתי (ממ"ד) ובין מאמרה הסמינלי של וירג'יניה וולף "חדר משלה". בפרויקטים אחרים הרחקנו לכת, וצירפנו טקסט ספרותי, אשר מזמין את הקורא לבנות עולם משלו של הקשרים ופרשנויות. המשורר והאקטיביסט יונתן קונדה ניפגש עם הסטודנט יוראי שרון וכתגובה לפרויקט מוזיאון מנשיה כתב מחזור שירים. המשורר רוני סומק העניק לנו שתי הארות בצורת שני שירים, המגיבים לשני פרויקטים, ירו-שלם וחלקיו של שרית גלנטי-ויזל, ובית שומר זכרון של סיון סלומון.

אם הצלחנו להוציא את הדיון אל מחוץ לכותלי המחלקה ולעורר עניין בקרב קוראי-תוכניות ובקרב אלו שאינם-קוראי-תוכניות, את זאת תשפטו אתם, הקוראים. כל שאנו מתחייבים הוא לנסות שוב בשנה הבאה, ובשנה שלאחריה. ■

רות פלמון

מוזיאון מנשייה

יוראי שרון

מנחה: אדר' יואב מאירי

על הפרויקט

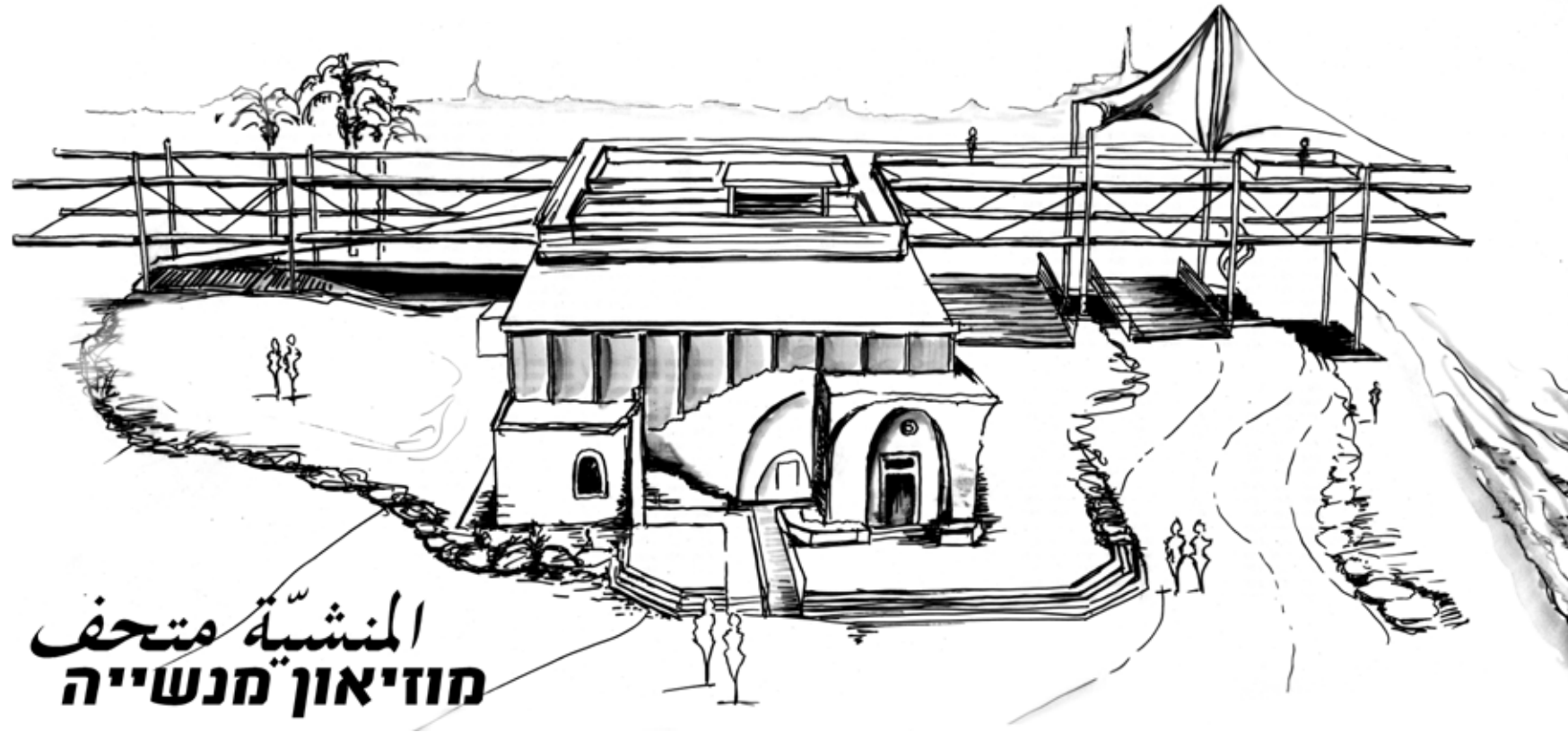
בחרתי לתכנן מבנה שימש כמוזיאון ואנדרטאת זיכרון לתרבות הערבית שהתקיימה ביפו וסביבתה עד שנת 1948. המבנה יקרא "מוזיאון מנשייה" על שם שכונת מנשייה שנמחקה מהמפה ומהתודעה הציבורית. המוזיאון ימוקם מסביב לשריד היחיד שנותר מהשכונה: מבנה אבן ששימש בעבר למגורים ומסחר של משפחות ערביות וכיום משמש כחלק ממוזיאון האצ"ל בתש"ח המוקדש לתאור הקרבות בהם נכבשה ונחרבה שכונת מנשייה.

תכנון מוזיאון מנשייה מייצר מערכת תנועה חדשה במרחב האורבני של פארק צ'ארלס קלור. המערכת החדשה היא תוצאה של סינטזה בין שתי מערכות של תנועה: הראשונה, מקורה בשביל שעבר בשכונת מנשייה בתחילת המאה הקודמת והשנייה, מבוססת על מסלולים שקיימים בגן כיום. באופן זה אני מאפשר לעובר האורח להמשיך לנוע בפארק, אך גם מאפשר לו לסטות ממסלולו ולמצוא נקודות מבט חדשות על הסביבה. מערכת התנועה החדשה שנוצרת כוללת מסלולים בשתי מערכות מקבילות. הראשונה, היא מערכת דמוית פיגומים המוליכה את המבקר מפני הקרקע של הגן אל עבר מסלולי תנועה ומנוחה אשר מפגישים אותו בנקודות חדשות עם

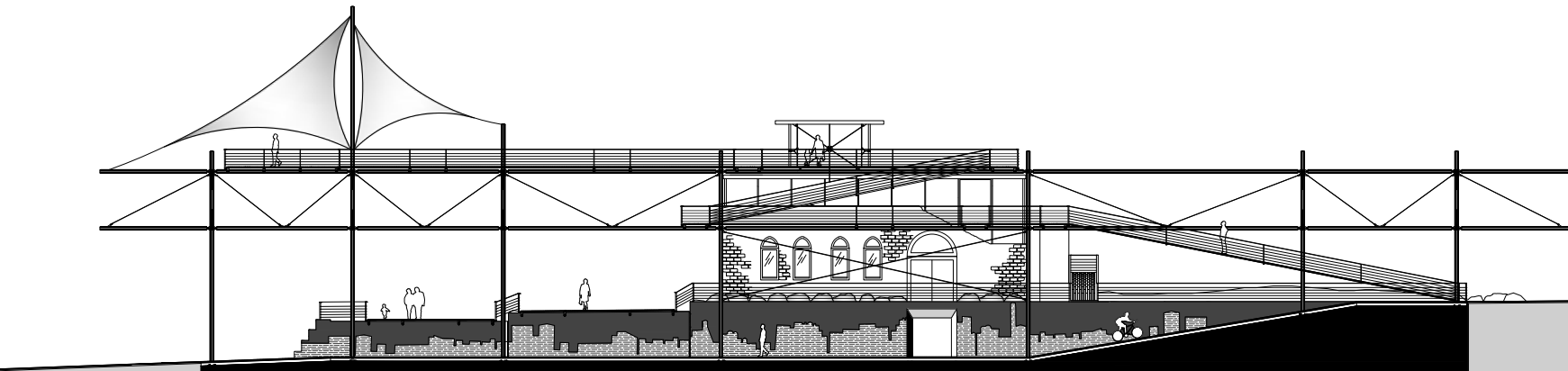
מוזיאון האצ"ל הקיים וסביבתו. המערכת השניה הינה מערכת של "חפירות ארכיאולוגיות" אשר מאפשרת למבקר לחדור אל מקומות תת קרקעיים שיחשפו בפניו את סיפור שכונת מנשייה שקדם למחיקתה.

התכנון והעיצוב של המוזיאון החדש הינם תוצאה של החיפוש אחר מאפיינים אדריכליים שימשו כסמל לתפיסות פוליטיות הבאות כאנטיזה לאלו שמייצג מוזיאון האצ"ל בתש"ח.

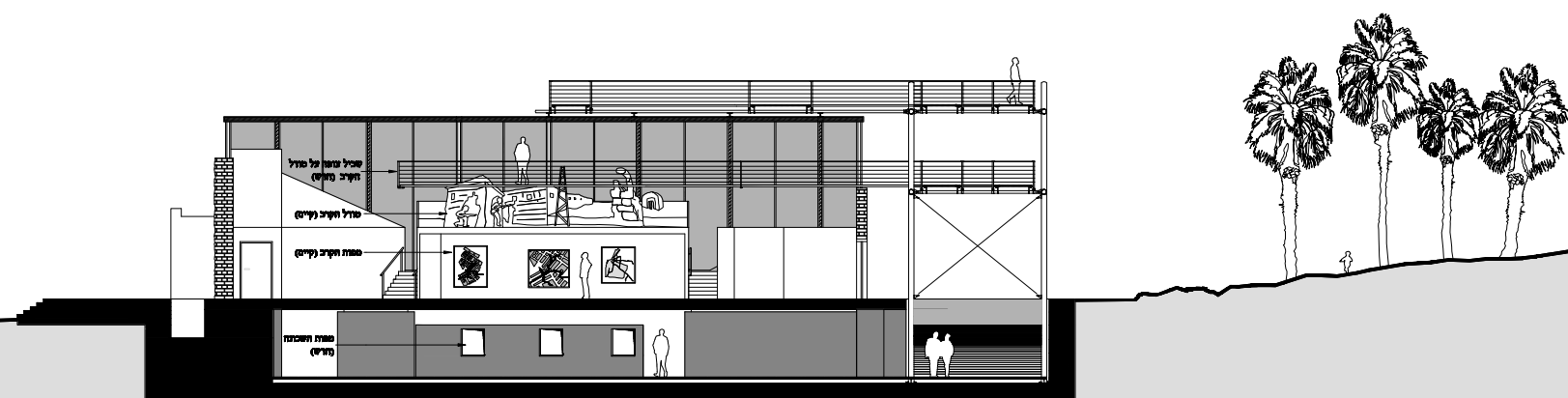
המוזיאון החדש יספק לעובר האורח בפארק צ'ארלס קלור חוויה מוזיאלית אשר תיצור נקודות מבט חדשות (פיזיות ורעיוניות) על מוזיאון האצ"ל ועל האופן בו הוא מתקשר עם סביבתו. האופן בו אנו כחברה בוחרים לבטא את ההיסטוריה שלנו יקבל במוזיאון מנשייה הסתכלות חדשה וביקורתית אשר תנסה להוסיף לסיפור המוכר גם סיפורים שנשכחו ואולי כאלה שעשויים עוד להכתב בעתיד. העבודה עוסקת באופן שבו אלמנטים אדריכליים ועיצוביים משקפים את סולם הערכים של החברה בה אנו חיים. הפרויקט בודק כיצד ניתן לקרוא תהליכים פוליטיים וחברתיים דרך תוצרים אדריכליים.

المنشية متحف
מוזיאון מנשייה

חתך אורך המציג את מערכת התנועה במוזיאון מנשייה על רקע החזית הדרומית של מוזיאון האצ"ל.

חתך רוחב המציג את ההשתלבות של מוזיאון מנשייה במוזיאון האצ"ל והפיכתם למקשה אחת.

מחזור מנשייה | יונתן קונדה

ההיסטוריה זולגת עלינו כריר מזוויות הפה. השאלה רק מה הריחה שעורר את התיאבון? זאת אומרת, מה פשר הרעב? זאת אומרת, מה פשר סיפור הנכתב בפה שבע?

עם ערב העיר צלחת חרסינה דקה.

המגדלים הגדולים נוקשים זקופים כסכין ומזלג על שולחן טרם בוא

בשרנו.

*

האמת היא בסופו של דבר לא משנה מי נשאר שבע ומי נשאר רעב. בין אם כך ובין אם כך הבטן מתנפחת.

כף יד גורל קמוצה נשלחת לפתוח במכנס את הכפתור.

*

כי, כך, בין האצבע המורה לאגודל – אי אפשר לזכור. טיילת צ'רלס קלור משתרבת כחגור רפוי סביב המותניים: מתחתיה - ערוות הים רוחשת. מעליה בטננו הלבנה.

ובטבורה, בנקודת האל-חזור עין צלף אצ"ל עצלה נוברת במקום בו נותק בהיוולדו הזיכרון מהקשרו

ובכה, כמו תינוק רך, השיכחה תש"ח בידי מיילדת קצף גל ועננה.

*

נו, מה לעשות,

עם ערב הלב אשת לוט חסרת פשרות מביטה לאחור מעל כתפה,

כאלו שמעה לפתע כלב נובח, או מישהו קורא בשמה.

וכך

בגירוי

השקיעה

בחיכוך בשר החשכה בפלח השמש העירומה בגילוי אריות התוכחה

החול והזכוכית והברזל מזדקפים

כנציב של מלח,

איבר אחד של תאווה.

*

במנשייה

מי שדובר אמת לא תמיד צודק מי שלמד לזכור בעיקר שותק כמו ילד מהדק את קירות ארמון החול וצוחק: כי הגאות היא זמן והזמן מוחק את ארמונות החול הללו הקבורים תחת הדק של מנטה ריי עד חוף חסן בק מהצ'ק אין של פנורמנה דן עד שייח מוניס דיסקוטק השטח הגדול מהספורטק ועד מגדל שעון השיכחה שמתקתק שמשקשק בכיס העושק ממנו נשלף הזיכרון כלי נשק ריק שרק חורק שיניים ויורק אל תוך הבאר ממנה אנחנו שותים.

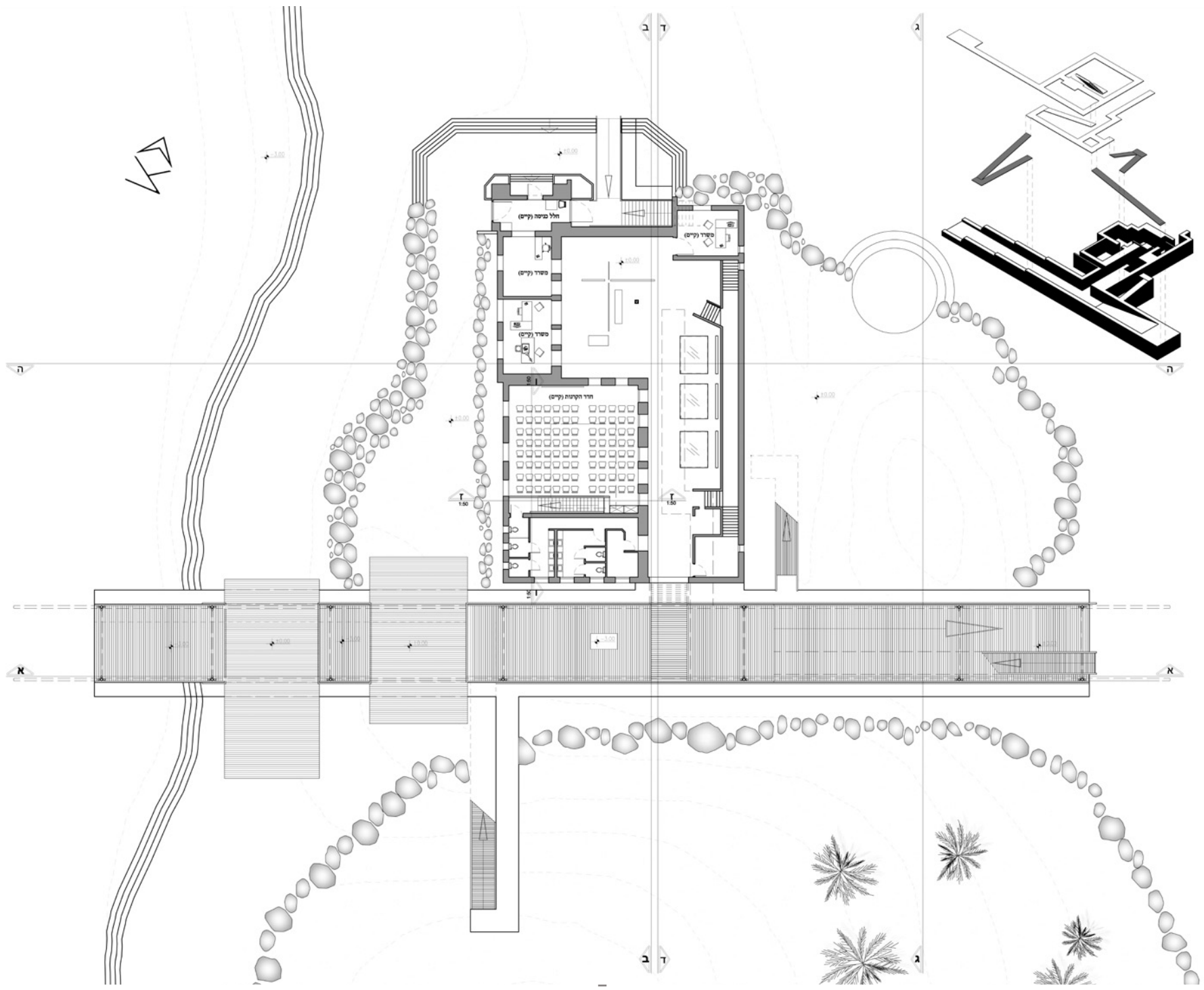
*

כאן יום א' עד יום ה' בין 9:00 ל-15:00 עושים מהשיכחה מפרש לרוח רפאי הכיבוש המנומס של השממה. והאשמה, גם, מנומסת. והזיכרון כך, יום יום הוא קרקס בו ברדלס הנשמה חולף בלתי נראה שוב ושוב ושוב בצל בניין בבל של הכשרת היישוב חושף למאלף שיניים נושכות אלפי שפות תחתונות ולשון אבות ארוכה. דם יזע וברזל בכל חור טיילת מנשייה-קלור מור ולבונה

ממגדל האופרה עד גבעת עליה בתזמורת הלית ברירה הכינור הוא דחפור. * החורבות הם קוליסאום. הזיכרון לוחם שוורים. השיכחה היא שור. * הדשא ניצח את מנשייה. זיכרון ושיכחה הן לעת עתה מילים נרדפות אחת של השנייה ונרדפות אחת של השנייה

במעגלים אינספור של צדק שיכור מרוב כוח (בגבו לגיונות צבאות האור של הסמנטיקה מחרטטים חרבות לעטים מותחים חצים בקשתות הממטרות הממטרות את הדשא השחור).

*

יונתן קונדה הוא חבר מייסד בלהקת
סיסטם עאלי, שחקן ומוסיקאי בתיאטרון
קליפה, ועורך בכתב העת "מטען".

- וכך משולח רסן ערוף ראש ורב פנים ההרס חסר עקבות ממשיך לדהור
- בג'בליה בגן תמר בשבטי ישראל בשערי ניקנור
- ובשובלו השיכחה רודפת כמילה
- והזיכרון כמילה רודפת
- עת על מסור האופק
- אט אט ספינת קיטור עתיד קרבה אל מגדלור שתיקתנו

ירו-שלם

וחלקיו

שרית גלנטי-ויזל

מנחה: אדר' עמוס בראלי

על הפרויקט

ירו-שלם וחלקיו, גנזך עבור שומר זהות ירושלים. מקום לתייעוד, שמירה וזכרון של מרכיבי זהות העיר. מיקום: מבנה אבן לשימור מ-1912, הרוס בחלקו, רח' הלני המלכה, מגרש הרוסים בירושלים.

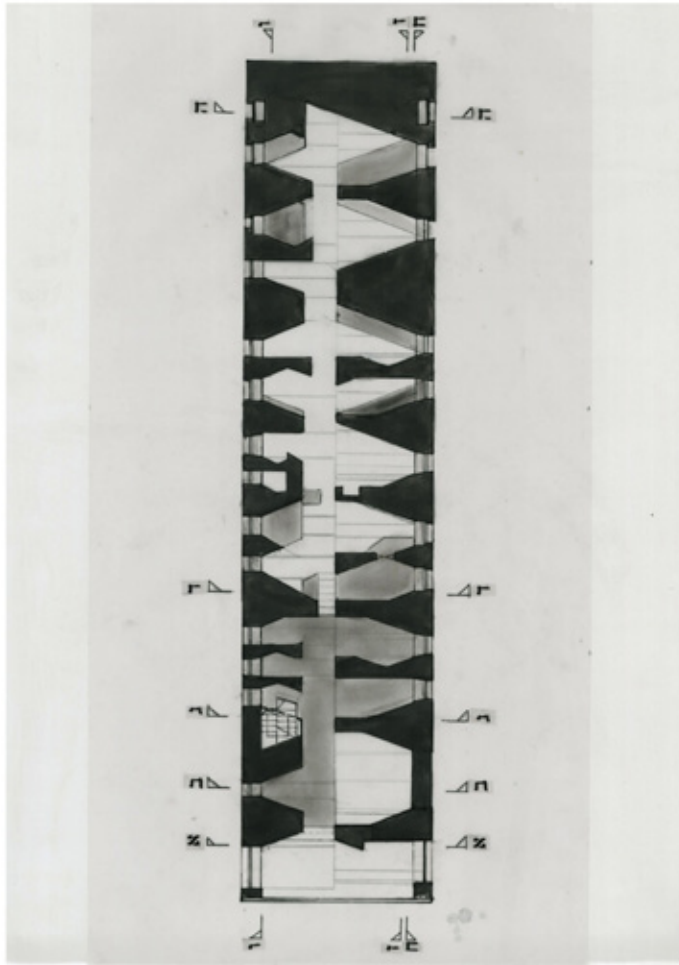
החלל מייצר מעבר ציבורי בין רחובות בו יכולים עוברי אורח להשאיר במגירות חפצים, תמונות וחומרים שמצאו. הכניסה למבנה היא דרך חלל המיון הראשוני המתפרס לשתי קומות ומשם מעבר לחלל התייעוד העיקרי המחובר לחלל האחסון דרך מעבר בסמטה הצרה. חלל זה ממוקם באזור המזרחי הגבוה של המבנה, חיבור המסות בין הקומות והוצאת התקרה במעברים אפשרה יצירת ארכיון אחד גדול ונרחב.

אופן האחסון מתבצע לפי רצף הזמן (התקופות השונות של ירושלים) כמוטיב מרכזי בפרויקט. הקו/ מישור מקטלגים את האחסון לפי זמן, מקום המבנים, חפצים וחומרים. כל מישור קיטלוג עשוי מיציקת ההריסות הזוכר את המשך המבנה שנהרס.

הפנצ'רים של ההיסטוריה בעמק יהושפט | רוני סומק

האנגלים קראו לעמק יהושפט - ג'וזפט
הערבים קצרו לנאדי ג'וז
והיהודים עברתו לנחל אגוז.
מרב שמות נספגו המים בבטן האדמה
כמו היו מיני בשרים שהתיזו מאהבים רבים
על גוף אשה
ובינתיים, היא נחה בגלגל הרכבי
בלב תא המטען,
מחכה לפנצ'ר ההיסטורי הבא
שיזכיר את קיומה.

(מתוך: "גן עדן לאורז". הוצאת זמורה-ביתן)

מחומר לרוח, בעקבות הזמן האבוד | פרופ' גלעד דובשני

ולדימיר נבוקוב שהתפרסם, בעיקר, בזכות הרומן לוליטה היה נוסף על היותו סופר גם מרצה לספרות בוולסלי קולג', ובאוניברסיטת קורנל, בארה"ב. בספר של אסופת הרצאות לספרות שהוא העביר במשך השנים, מובאת הרצאה שבה כלולה השוואה שהוא עושה בין תיאור דמויות ברומן המסורתי, לעומת תיאור דמות אצל פרוסט. לטענתו, ברומן המסורתי, הסופר מתאר את הדמויות דרך תיאורן הפיזי, כלומר עולמן הנראה, ודרך האירועים שהן עוברות לאורך ציר התפתחות הרומן. לעומת זאת, פרוסט מתאר את דמויותיו דרך מערכת של זיכרונותיו של המספר, ובעיקר, את הדמות המדוברת דרך תיאורים של דמויות אחרות. ההבדל מדגיש באופן מובהק, לא רק שונות מהותית בעולם הספרות, אלא גם שונות בכל תפיסת העולם של החברה האנושית בזמן המודרני. העולם הנראה, הברור לעין עם היכולת לתיאורו הפיזי, לעומת רצף התודעה של עולמות נסתרים, אבל קיימים בעוצמות ובחשיבות לא פחותה. האמן מנסה להביא אותן לידי ביטוי ולהגשימן במערכת פיזית.

בעוד ברומן המסורתי, העולם נראה ברור למתבונן, כולל הדמויות, המקומות, והאירועים, פרוסט, ב"בעקבות הזמן האבוד", מבטא את כל המכלולים של כל הזמנים ה"אפורים" של חיינו, זמן שאליו אנחנו לא שמים לב, הרב שכתיבות של רצף המחשבות, זיכרונות, שיחות, ופגישות בטל. אין כאן מקום לתיאורים של מציאות ברורה, או של ציר זמן מובהק שעליו מתפתח הרומן. מראה של מוכרת תפוחים שהוא רואה מחלון הקרון עומדת על רציף תחנת הרכבת בדרכו לבלבק, מביא 30 עמודים של נרטיב והקשרים המתפתחים מאותו המבט. או עוגיית המדליין שנהפכה להיות הסמן המובהק של פרוסט, שלמראה פריכותה בכוס התה שהוא מקבל מדודתו, גוררת בעקבותיה רב-שכבתיות של זיכרונות, עולם שאין באפשרותנו לכמת, או לראות בברירות.

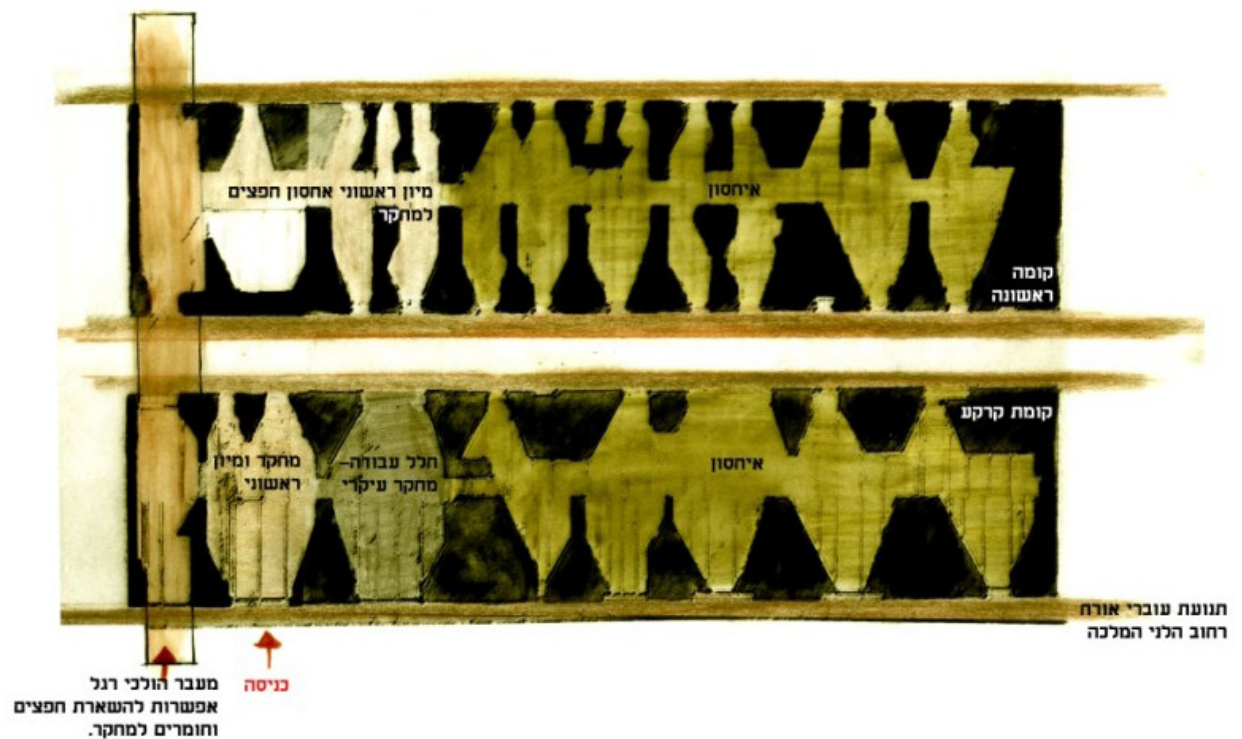
בהתאמה לניתוח של נבוקוב, אפשר לזהות גם באדריכלות את אותן שתי הדרכים (כמובן שבנוסף עליהן יכולות להתקיים גם דרכים אחרות): אחת,

הבניין וחלליו נעשים דרך תכנון פרוגרמטי עם נתונים ברורים ונראים, שאפשר לתאר באופן פיזי ברור ולכמת את מידותיו, כתגובה על צרכים שנכתבו על סמך נתונים כמותיים מידתיים של החללים/האירועים על ציר תנועת האדם בתוכו. דרך נוספת היא הדרך, אשר על פיה המערכת האדריכלית מתארגנת כקומפוזיציה, שברצונה לתת ביטוי לעולם נסתר חבוי, שהאדריכל היוצר מביא להגשמתו הפיזית. זוהי מערכת, שמתבססת על נרטיב חופשי ללא תנאים מגבילים, נראים, כמותיים או מידתיים של פרוגרמה כזו או אחרת. אנריקו מירלס, האדריכל הקטלוני המנוח, הביע תפיסה זו בפרויקטים ובכתיבה. הוא טען: "אני מעוניין להביא לידי ביטוי את כל אותם הקווים, 'וקטורים', שמבטאים את האנרגיות הסמויות שנמצאות באתר, את החלומות הנסתרים ואת הסיפורים שאני בלבד רואה במקום לכדי נקודת שיא שתיצור מערכת פיזית בניינית".

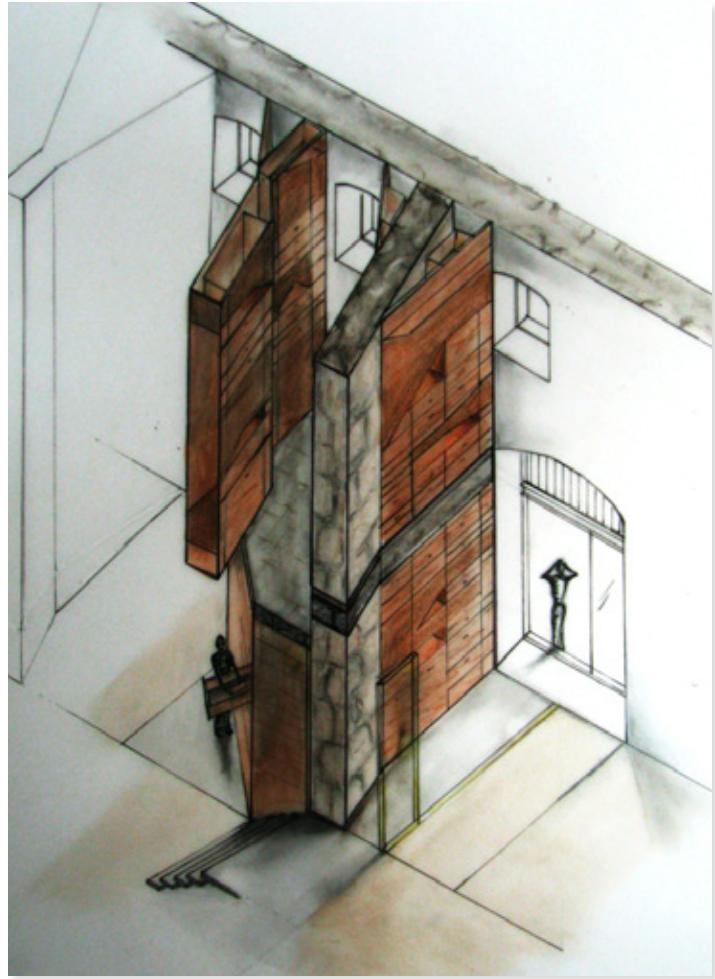
מבחינה זו, שרית נוקטת עמדה פרוסטיאנית מובהקת, מתאימה, ראויה ומשתייכת במיוחד לנושא הפרויקט, כאשר מדובר בארכיון זיכרונות ירושלים. מה יותר נסתר, סמוי ונחבא מארכיון ומזיכרון? האור כחומר ללא פיזיות מוחשית, וכחומר טעון מטפורית למיתולוגיה הירושלמית משתדך לעולם לא מוגדר, לא ברור, וללא קצוות מובהקים. הדיאגרמות, המערכות הגיאומטריות שבונה שרית, כקווים גיאומטריים, מייצגות עולמות משתנים וסמויים, שמירלס רצה לחשוף, הם באים כאן להגשמה בגיאומטריות תיאוריות של כניסת האור למבנה, הצללות, והשתנויות האור לאורך זמן, שמנסות לתפוס את מיקומו המשתנה. את הזיכרון של הימצאו, הן עושות בתהליך של בניית הדמות הפרוסטיאנית בעזרת מערכת של זיכרונות משתנה. את אותו התהליך קלוד מונה ניסה ליצור בסדרת הציורים שעשה לקתדרלת רואן בשעות שונות של היום. זהו מקסם לא נתפס, ולא קבוע, שמקבל ביטוי פיזי לבניית חלל אדריכלי בנקודת זמן חלל מוגדרת. בא כן לידי ביטוי הרצון של האדריכלות להפוך רוח לחומר, להפוך את העולם הנסתר במקום לעולם גלוי הניתן לתיאור. ■

פרופ' גלעד דובשני למד אדריכלות ב"בוזאר" פריס, וב"פוליטקניק" של שוייץ לוזאן. יצר עשרות פרויקטים במגוון תחומי האדריכלות, כמה מהם קבלו פרסים. כמו כן הוא פרסם מספר ספרים, ביניהם:

- י. מגידוביץ' האדריכל הראשון של תל-אביב.
- "Notes on Local Architecture in Israel"
- "Foundation Design Studio"

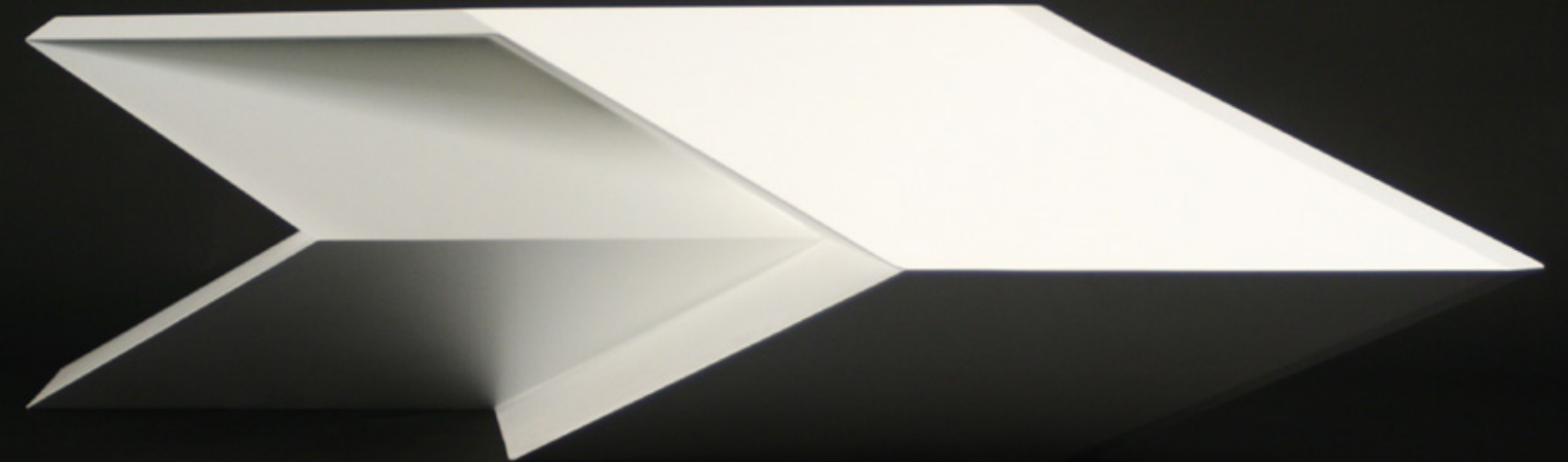
החלל יחד עם פונקציות איחסון, תיעוד ומחקר, מספר את השינוי שעבר המבנה, ממסחר עבור צליינים לפאבים בשנות ה-90. ההליכה בחלל יוצרת חוויה של זיכרון ודיאלוג בין ישן לחדש ע"י השארת אלמנטים מקוריים ששרדו (מרצפות, קירות אבן וכדומה) ואלמנטים של מצב קיים (לדוגמה שימור פתחים, מעברים בין חללים וכו').

45 מעלות

זלמן אסטריין

מנחה: אדר' גל גאון

עיצוב כהפלגה ללא נודע | ד"ר ויקטור פרוסטיג

עיצוב, מהותו הינה הצעת תמורה מהקיים. עיצוב הינו תמיד הפלגה לעבר הלא נודע, הלא ודאי, הלא קיים עדיין. יש שיאמרו שהשינוי הוא מהות קיומנו וההבחנה בשינוי היא הדרך שבה אנו תופסים ומגבשים את עולמנו. דבר אינו נשאר כפי שהוא, אלא משתנה עם הזמן והשימוש, ובמקביל, עם ההשתנות שלנו משתנה הדרך שבה אנו תופסים מפרשים ומעצבים את עולמנו. זלמן, כסטודנט לעיצוב, כמי שעוסק בשינוי, יוצא להפלגה לעבר הלא נודע.

כיצד יתעצב השינוי הוא תמיד תעלומה שאי אפשר לחזות מראש. לפרויקט של זלמן, כמו החיים, אין מטרות מוגדרות מראש, אלא מטרות הנאספות במהלך הדרך, במהלך האינטראקציות השרויות בקונטקסט סביבתי, חברתי ותרבותי. מהלך הפרויקט מורכב ממעגלי פעולה ופרשנות, תחילתו של המעגל בכוונות, המתורגמות למעשים, היוצרים מניפולציות בחומר ומתממשים כצורות הנבחנות ומפורשות כמסקנות זמניות, המתוות את הכוונות של מעגל הפעולה הבא.

זלמן מתהלך ביער עבות של רצונות ומאויים, הכפופים לאילוצים ובהתאם משתנים. מפליג בים הפתוח עם מצפן מתעתע וגלים המסיטים לכיוונים משתנים. מציאות כאוטית בה הסדר ואי סדר, הנכון והלא נכון מתמזגים ונאבקים זה בזה, מציאות המגיחה ונעלמת עם כל פרשנות מחודשת. תהליך זה המזכיר את חיי היום יום שלנו, אינו אופייני למתודולוגיות העיצוב המודרניות, המרוכזות במטרה רציונלית נתונה מראש שיש לפתור. מנגד לעיצוב חדור המטרה עומדת דרכו היחודית של האמן, האמן כאדם שלקח לעצמו את החופש לחפש ולבטא את עצמו לעצמו. זלמן אינו מתנהל כמעצב ולא כאמן, אלא כמעצב-אמן - שילוב שאינו ניתן לכריכה בעת המודרנית - שילובם של הרציונלי והאי-רציונלי. זרימה אי-רציונלית המעוגנת במושגים רציונליים.

זלמן בוחר לצאת למעגל הפעולה הראשון מתוך בחינת האוונגרד הרוסי. העולם המכניסטי הנגלה לעיניו מעורר את המעגל השני, שבו הוא בוחר

להתחיל באסטטיקה של לוחות אלקטרוניים מודפסים - המכניקה של ימינו, וכך הוא ממשיך ופותח מעגלי פעולה, מעגלי יצירה, שהוא מנתח באופן רציונלי.

מתוך הכאוס האי-רציונלי/רציונלי שבו הוא יוצר, הוא מחפש את העוגנים במושגים עיצוביים ידועים: שולחן, מחיצה, מנורה וכו'. במסע שהוא עורך, הוא מחפש תמיד את הנמל המושגי, שבו אפשר לעגון לזמן מה, בטרם ימשיך למעגל פעולה חדש בחיפושיו אחר הלא נודע הבא. כך הוא אוסף נקודות ציון מאובחנות ומציג אותן לשיפוטנו, לפרשנותו של כל אחד מאיתנו.

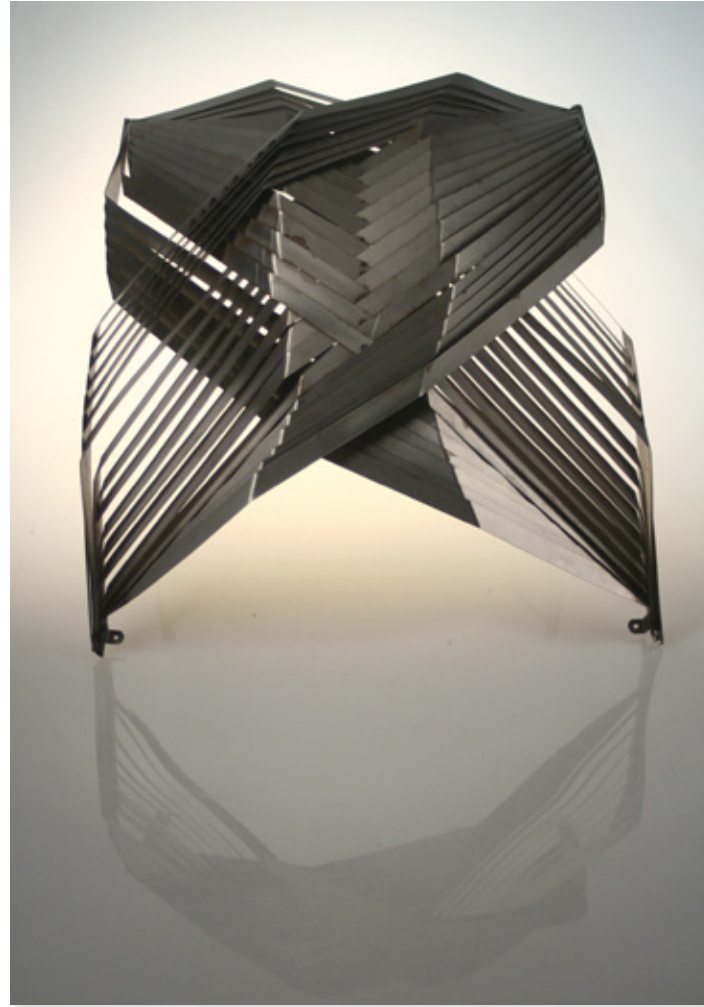
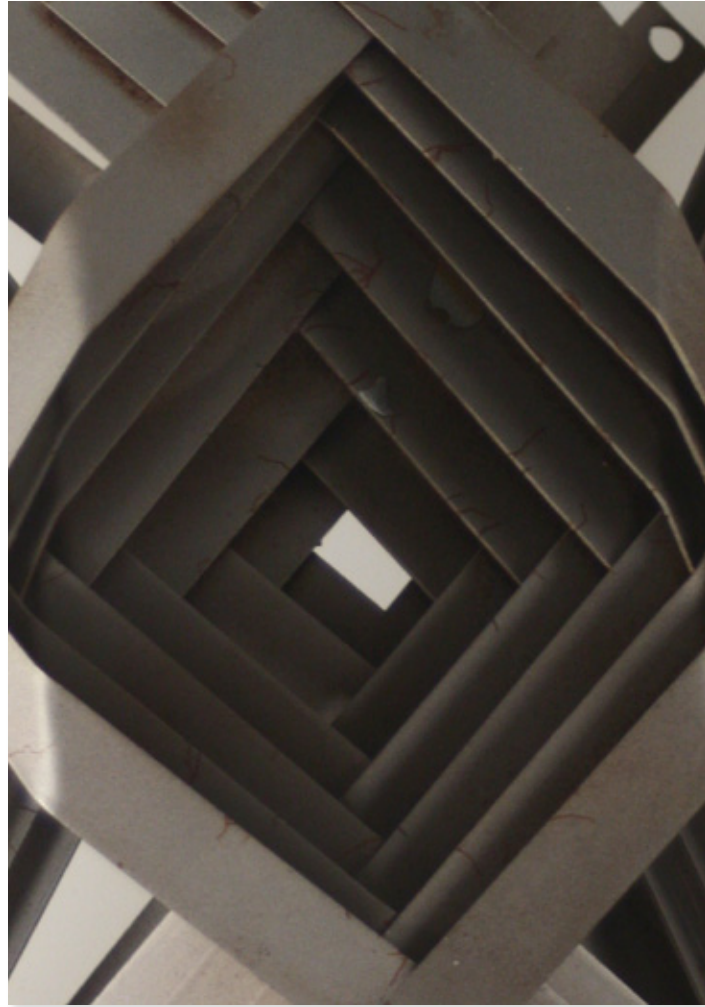
התוצרים המוצגים בתערוכה נוצרו במעגלי פעולה שונים, ולכן הקוהרנטיות שלהם היא לתהליך, ולא להופעתם החזותי. התוצרים שונים זה מזה בהופעתם אך קוהרנטיים לתזרימים הרעיוניים שעולים במהלך היצירה. התהליכים שזלמן עובר בעבודתו נסתרים מעיני הצופה, הנחשף רק לתוצרים, ולכן על הצופה להשלים את החסר מתוך עיני רוחו. עבודתו של זלמן יוצרת פוטנציאל לתהליך יצירה משלנו. זלמן מציע צורות, מילים, מושגים, שמשמעותם אינה נתונה כמוחלטת, ומשאיר לנו את המלאכה להכניס לקונטקסט, שבתוכו ושמתוכו הם עשויים לקבל משמעויות. המפגש יוצר את השינוי, המציאות מתעצבת מחדש, עוד הפלגה הגיעה ליעדה הזמני. ■

ד"ר ויקטור פרוסטיג, מעצב, מחנך לעיצוב, וחוקר עיצוב. אחראי פיתוח אקדמי, תכנית התואר השני בעיצוב משולב, ב-H.I.T מכון טכנולוגי חולון. עמית מחקר, מכון ון ליר ירושלים.

על הפרויקט

הפרויקט עוסק בחיפוש אחר צורניות אשר חוקרת גשר בין עולם המכונה והעולם הדיגיטאלי. מעגלים חשמליים ולוחות אם היוו מקור השראה לעבודות חומריות אשר טביעת ידה של המכונה ניכרת בהם. השפה העיצובית של האובייקטים נובעת מהחוקיות הבסיסית של מעגל חשמלי שכל זוויתיו הן 45 מעלות. המעגל החשמלי קיבל צורה ונפח והפך לעולם תלת מימדי וחומרי.

מכוח האינרציה

דודו כהן

מנחה: אדר' יואב מאירי

על הפרויקט

מחקר תיאורטי הנובר, באובססיביות יתרה, במובן מאליו, כדי לפענח את הסמיולוגיה שבארכיטקטורה. חשיפת מבנה העומק המרתק של המציאות המשעממת באמצעות ניתוח מעמיק של אורחות חיים בסיסיים.

כמקרה מבחן נבחר בבניין מגורים מקסים, רווי תוספות בניה ושאר אלטורים, שבו מתקיים באופן מובהק מצב של אדריכלות ללא אדריכלים. מטרת הפרויקט הייתה להבין איך ולמה הגיעו הדיירים והמבנה עצמו למצב שבו הוא נמצא כיום, בכוונה ורצון להבין באמת מהם צורכי לקוח, וכצעד מקדים, לפני היציאה מן החממה האקדמית אל העולם האמיתי.

שלב ראשון- קריאה. פיסות קטנות של מידע מרכיבות תמונה אחת גדולה. עריכת רשימת מצאי של סממני חיים.

שלב שני- ניתוח. פריסת המידע על משטח חלק, במטרה לבודד ולקטלג למרכיבים ברורים.

שיחה בין מיכאל יעקובסון ודודו כהן | אדר' מיכאל יעקובסון

מיכאל יעקובסון: הפרויקט שערכת השנה מצטלב בחלקו הגדול עם המחשבה, שהחלו לעסוק בה בתחום הגיאוגרפיה ובכלל באידיאולוגיות ובאסטרטגיות של מרחב. המושגים העיקריים העומדים בבסיס עבודתך הם: ידע, התבוננות, שיח, ולמעשה, ביקשת כאן להגיע להצעה עיצובית מתוך אפיסטמולוגיה שפענחת בעמל רב. איך הגעת לרעיון לעשות את פרויקט הגמר שלך בבניין שיכון כזה רגיל באשדוד, ומאוד מסקרן אותי להבין למה בחרת דווקא בזה?

דודו כהן: התחלת הפרויקט הייתה בסמינריון, שהעבירה האדריכלית ברכה קונדה. היא טענה במהלך הקורס, שמבחינת החשיבה אני פוסט-מודרניסט

מאוד, אבל במישור המעשי אני נוטה יותר למודרניזם. התחלתי ללמוד ולהבין, מהו השיכון הציבורי שהוא תוצר מובהק של התנועה המודרנית ומצאתי את הבניין המדהים הזה ברחוב אברמסקי 1, באשדוד.

מ"י: למה מדהים?

ד"כ: הבניין הזה בעיקרון הוא בלוק מגורים כמו כל הבלוקים, אבל כאשר מתבוננים בו מוצאים איכויות אדריכליות, המוכיחות שהחיים חזקים יותר מכל אידיאולוגיה. בבניין הזה נוצר שיח שנע בין התנועה המודרנית, שהעניקה קופסת מגורים מוכנה וקבועה מראש לכל אחת מן המשפחות שבאו לאכלס אותו, לבין המשפחות עצמן ששינו את אותן הקופסאות והתאימו אותן לאורח חייהם ולזהות האישית של כל אחת מהן בנפרד, ושל כולן יחד כקהילה. כאשר אני מסתכל על הבניין הזה, אני חושב על

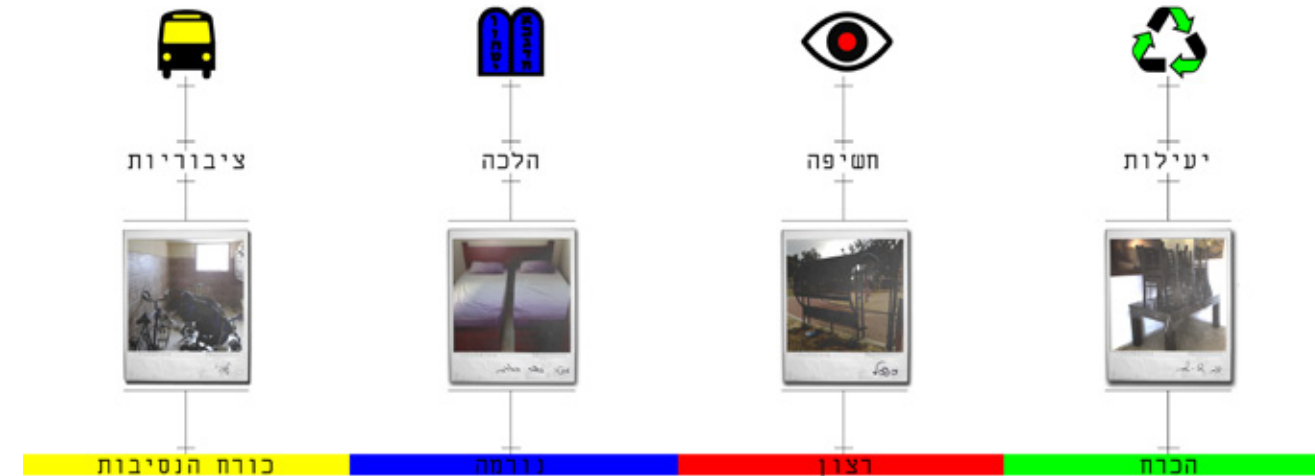
אדם שבהתחלה נראה לי רגיל לגמרי, אך כאשר הוא נכנס לשגרה, זהותו מתחילה לצוץ החוצה ונחשפת. הדבר בא לידי ביטוי בשינויים, שהדייר עושה במקום שלו וכך הוא הופך בעצמו להיות אדריכל.

מ"י: בטקסט שלך, שנראה שיש בו השפעה ברורה של ז'ורז' פרק, נדמה שהשתדלת מאוד שלא להביא, לפחות לא ישירות, מקורות לעבודתך.

ד"כ: אני חושב שנוכח להשטיח את המציאות ולזלזל בתיאוריות כאלו ואחרות, כי הן אלו שהובילו אותנו למקום שבו אננו מצויים כיום. למרות זאת, אני מעדיף להתנער מכל התייגים שהתיאוריות קטלגו לנו את רכיבי החיים. אני רואה את העתיד כמציאות חסרת תיוגים, ולכן גם רציתי לבוא לפרויקט הזה. רציתי לבחון את הגישה האקדמית שמתייגת את המציאות, ולכן בחרתי דווקא בסביבה שולית ומלאה סטריאוטיפים.

מ"י: אתה בעצמך חי בין אשדוד לתל אביב, בין מציאות שמרנית למציאות מתירנית, בין פריפריה למרכז. לי נראה, שרצית להעמיד את עצמך מול הסביבה הכל כך מתויגת הזאת, כדי לגבש ולמצב את זהותך האישית. למדת כאן משהו על עצמך?

ד"כ: אני חושב שכן... החיים שלי הם באמת דו-קוטביים מאוד, כי אני בא מבית מסורתי, שחציו חרדי מוחלט ושחציו חילוני גמור, ואני מחלק את זמני בין תל אביב, ששם אני חי ופועל, ולבין אשדוד שבה חיה משפחתי. אני חושב שהדבר, שלמדתי על עצמי בפרויקט הזה, הוא נושא האיזון. המסורת מביאה לך מסגרת ותל אביב מעניקה לך פתיחות מוחלטת, ובפרויקט הזה קיבלתי ארגז כלים לחיים. אחרי שבמשך כל שנות הלימודים נחשפתי למעצבים ולאדריכלים כוכבים, שכל העולם פרוס לפני רעיונותיהם כאילו ללא כל מגבלה, אני רואה שפועלים כאן

שלב שלישי-אבחון. זיהוי ארבעה פרמטרים עיקריים באמצעותם ניתן יהיה לבחון את הבניין ואת מכלול החיים שמתרחש בתוכו.

שבוע - חיים בקנ"ח : 168 שעות.

שלב רביעי- הבנה. הידיעה כי השגרה מורכבת מרצף רגעים. כל רגע מתרחש בחלל. בכל חלל מתרחשת פעילות. כל פעילות נושאת משמעות.

אדריכלים שנאלצים להתמודד בקושי רב עם המקצוע. בפרויקט הזה קיבלתי את הצניעות, שבאה לי מתוך העבודה עם המשפחות, החיות בתוך הקופסאות שהן מעצבות, בהתאם לאורח חייהן. עכשיו כמעצב, אני רואה שזה מאוד מתנשא לבוא למשפחות כאלו ולהציע להן פתרונות אחרים, שלא בטוח שהם יתקיימו עם מציאות חייהן. הצניעות שלמדתי היא לגשת לצורכי הלקוח ולהבין, איך ולאן יש לקחת אותו. לא רציתי ליצור כאן פרויקט אוטוביוגרפי, אלא להעמיד את עצמי אל מול המקצוע.

מ"י: גם ממה שאנחנו מדברים עכשיו וגם מן הטקסט שכתבת, נראה שהמודרניזם ממש מפריע לך.

ד"כ: בשורה התחתונה, הרי זו השטחה, כי כך אתה מוחק תרבויות ויוצר משהו אחר, שאמור באמת להתאים לכולם. את השיכון הציבורי הכתיבו אדריכלים, שבעיקר באו מאירופה, ובבואם לתכנן את סביבות המגורים של קהילות מסורתיות עם מנגנוני ערכים מסוימים, הם לא התאימו את עצמם לאורחות חייהם. האדריכלות הזו דחקה מסורות שנעלמו בעקבות זאת.

מ"י: האדריכל נחום זולוטוב, שתכנן מתחם מגורים בשנות ה-50 באשקלון, סיפר לי שהוא לא ידע למי הוא מתכנן את אותו המתחם, ולכן תכנן את מה שהוא יודע. לאחר שהמתחם אוכלס, הוא בא עם הנהלת משרד השיכון לבחון את האכלוס שם וכאשר נכנסו לדירה, הם גילו משפחה יושבת בחושך. במרכז הדירה הייתה גיגית, שבתוכה הם הדליקו מדורה, היה אז צורך רציני ליישר קו בין מזרח למערב.

ד"כ: הבניין ברח' אברמסקי 1 הוא מבנה מגורים טיפוס, אך כפי שציינת קודם, הדיירים בעצמם ביצעו וממשיכים לבצע בו שינויים, המתאימים אותו לאורח חייהם וזה מה שגרם לי לאהוב אותו כל כך. הוא יצור חי. נכון שהוא נראה מוזנח ומורכב מטלאים רבים, אבל אלה החיים. הבניין משרת מצוין את דייריו ויחד הם יצרו פה היגיון חדש, שנמצא חזק הרבה יותר מן המודרניזם, שהכתיב להם כיצד לחיות ואיפה.

מ"י: לצורך הכרת אורח החיים, התקשרת עם משפחות בבניין. איך שברת את המחסום ביניכם?

ד"כ: זה היה באמת קשה מאוד, כי אני חילוני והם קהילה חרדית סגורה מאוד. את המפגש הזה עשיתי לאחר שבחנתי את כל רכיבי הבניין והתחלתי לקטלג אותם. בחנתי ארבעה היבטים: יעילות (ההכרח), הלכה (נורמת החיים במקום), ציבוריות (כורח הנסיבות של אותו אורח חיים) וחשיפה (הרצון של כל דייר להציג את תקינות חיי משפחתו לפני שאר הקהילה). אחרי זה ניסיתי ליצור קשר ראשוני בטלפון עם משפחות בבניין, אבל זה לא עבד. ניסתי ליצור קשר באמצעות אחי שהוא חרדי וגם זה לא עבד. בסוף תליתי שלט במעלית, שהציע 100 ש"ח למי שיתחם לי את הדלת לביקור של חצי שעה בביתו. מיד הטלפון שלי לא הפסיק לצלצל, והעסק התחיל לזרום. לבסוף בחרתי את מי שנשמעה לי הפתוחה ביותר יחסית. כאשר הגעתי, היא הזמינה כמה חברות, כדי שלא יהיה ייחוד. היא דיברה בקושי, סימנה לי להניח את הכסף על המדף ונתנה לי לסייר בדירה ולבחון כל דבר. פתחתי מגירות, ארונות, ארגזים וכל מה שאפשר. במקביל צילמתי ותיעדתי זאת במחברת, וכך יכולתי להתוודע לאורח חיי המשפחה. כאשר חזרתי הביתה, התחלתי לסדר את מה שאספתי וללמוד את שפתה.

מ"י: כל הלימוד הזה הביא אותך, למעשה, ליצור פרויקט העושה שימוש בשפה שהצלחת ללמוד לדבר בה ולהציגה באמצעות הארכיטקטורה. נראה שהתוצר הסופי שלך קרוב מאוד למה שמצאת פיזית כבר בהתחלה ברחוב אברמסקי 1.

ד"כ: זה באמת מדהים, איך העבודה שלי דומה למה שבפועל ניצב שם, רק בעוד שרח' אברמסקי 1 הוא תוצר של שני רבדים - מודרניזם ואורח חיים, הרי אצלי התוצר הוא הפוך, ואורח החיים הוא שקובע את הבסיס. בניתי את הדירה בעקבות פירוק כל רכיביה. ההרכבה מחדש נעשתה על פי סדר הפעולות היום-יומיות, החל מן היקיצה, דרך נטילת הידיים, שטיפת הפנים וכו'. כך תכננתי, למעשה, בניין בקנה מידה של 168 שעות.

מ"י: הפרויקט שלך הוא הרבה מעבר להגדרה המקובלת של פרויקט עיצובי. תהליך העבודה שלך הביא ליצירתם של שלושה תוצרים בסופו של דבר: מסמך טקסטואלי, המתעד את התהליך ואת המסקנות; סרט שצילמת ושערכת, וסדרת מודלים תלת-ממדיים. עכשיו, לאחר שסיימת את הלימודים עם ביטחון ועם ידע מסוים, יהיה מרתק לראות, האם וכיצד תציב שאלות לפרקטיקה שאליה אתה מצטרף. אני רוצה לסיים בהתייחסות לדמיון בין הפרויקט שאתה מציע כאן לבין הרעיון שהעלה הסוציולוג הצרפתי, אנרי לפבר, שראה בחיי היום-יום סמן תרבותי, שאינו נשען על משמעות אחת, אלא על ריבוי משמעויות. לפבר טען, שחיי היום יום משקפים מבנים חברתיים, אידיאולוגיים וכו', והם המעצבים את החיים החברתיים ואת הדינמיקה העירונית. בפרויקט שלך נתת תשומת לב לשגרת יומו של הפרט, לרגיל ולשגרת, וכך חשפת את הבלתי רגיל מתוך הרגיל. ליום-יום יש פוטנציאל מהפכני, טען לפבר, ומהפכה אינה

יכולה להסתפק במבנים הפוליטיים: כדי לשנות את העולם, צריך לשנות את היום-יום. ■

אדריכל מיכאל יעקובסון הוא מתכנן המתמחה בתכנון אסטרטגי ועיצוב עירוני במשרד "פיטלסון, שילה, יעקובסון אדריכלים ומתכנני ערים". חבר המעבדה לעיצוב עירוני בחוג לגיאוגרפיה וסביבת האדם באוניברסיטת תל אביב ומפרסם בכתב העת "הד החינוך" מאמרים בנושאי אדריכלות וחינוך.

מבט חטוף

חיים ללא זיכרון

נעה ילוז

מנחה: אדר' ניני ורשבסקי

על הפרויקט

שלוש דירות, שלוש דמויות, לכל דמות הפרעת זיכרון שונה.

ימין: קומת קרקע - תכנית דירתו של ג'ימי ג'י
שמאל: קומת קרקע - דירתו של ג'ימי ג'י: מבט אל "חדר
הזיכרונות" שהינו ממוקם במרכז הדירה, המחופה כלפי חוץ
במראות - הזורקות את ג'י למציאות, וכלפי פנים
מחופה בשעם - חומר זוכר עקבות וזיכרונות.

אינטראקציה חומרית | איילת גונדר

בפרויקט הגמר שלה, בחרה נועה ילזו לעסוק בקשר שבין זיכרון לחומר. לכאורה, שני תחומים מנוגדים, כמעט סותרים; שהרי החומר הוא הנוכח, המוחשי, ואילו הזיכרון מייצג את מה שאינו נוכח עוד, את הערטילאי והמופשט. הזיכרון עוסק בעבר, והחומר הוא התגלמות ההווה. בעבר הוצע, כי כשם שהזמן חורף קווים בגזע עץ ומסמן בו את מניין שנותיו, כך הוא חורף קווי זיכרון באדם, כדי לתעד את מהלך חייו. תפיסה זו מקשרת בין החומר ובין הזיכרון, ומבנה את הזיכרון כייצוג מנטלי של העבר, המקביל לייצוג החומרי, האובייקטיבי בחומר. אלא שבעוד הייצוג החומרי נוטה להיות מהימן - הרי רשמי הזמן ניכרים בגוף האנושי בין אם נרצה בכך ובין אם לאו - הייצוג המנטלי חמקמק בהרבה. כיום ידוע, כי הזיכרון רחוק מלהיות ייצוג אובייקטיבי של המציאות שהתרחשה. מחקרים בפסיכולוגיה מראים שוב ושוב, כיצד הזיכרון משתנה בהתאם לציפיות, לדרישות ולצרכים הנפשיים.

חוקרת הזיכרון הנודעת, אליזבת לופטוס, הוכיחה כי הזיכרון אינו רפרודוקציה של העבר, כי אם בנייה מחדש של חוויה. אם כך, אדם שזיכרונו נגזל ממנו אינו מאבד רק את עברו. החוויה האנושית קושרת שוב ושוב עבר והווה, ואורגת אותם זה בזה לכדי קיום מתמשך ובעל משמעות. ליקויי זיכרון מחבלים במשמעות הזו ומפוררים את הקיום האנושי לאוסף של חלקים מנותקים זה מזה.

נועה ילזו בחרה דווקא את המקום המפורר הזה, כנקודת המוצא לפרויקט הגמר שלה. במסגרת הפרויקט, ילזו עיצבה את ביתם של שלושה לקוחות הסובלים מפגיעות זיכרון קשות. סיפורם של השלושה מתואר בספרו של הנורולוג אוליבר סאקס: "האיש שחשב שאישתו היא כובע". הראשון, ג'ימי ג'י, איבד את היכולת ליצור זיכרונות חדשים. הוא שוכח מידע חדש בתוך דקות אחדות, ולמעשה אינו זוכר דבר נוסף מלבד החוויות שצבר עד תום מלחמת העולם השנייה, כאשר הוא היה גבר צעיר. השני, ד"ר פ', לוקה בפרוסופגנוזיה - חוסר יכולת לזהות פרצופים. כמוזיקאי מחונן,

ימין: קומה ראשונה - תכנית דירתו של וויליאם תומפסון
ממאל: קומה ראשונה - דירתו של וויליאם תומפסון; מבט אל החלל הפרטי - ציבורי בדי-
רה, חלל מינימליסטי ובו מוטות ניקל בגבהים שונים המייצרים מסלול וסדר פונקציונאלי
בדירה, על מנת להקל על מצבו ה"מבולבל" של וויליאם. מצד שמאל ניתן לראות את
האגף הפרטי - פרטי של הדירה (חדר השינה והפאטי) שמורכב מחומרים חמים יותר.

חומרית. ילזו משתמשת בחומר כדי לאפשר אינטראקציה בין ד"ר פ' לעולם הסובב אותו. המפלס הציבורי בדירה מרוצף מתכת, ואילו המפלס הפרטי מרוצף פרקט. כך, הצליל שנוצר בעת ההליכה בבית מאפשר לד"ר פ' להבחין בין המרחב הפרטי, שצלילו עמום, ובין המרחב הציבורי שצלילו מתכתי. ילזו משתמשת בצבעים חזקים וקונטרסטיים, ובקווים נקיים וחדים, כדי להכניס סדר ובהירות בעולמו של ד"ר פ'.

איילת גונדר היא פסיכולוגית חברתית ומנחת קבוצות. בעבר עבדה ככתבת ועורכת חדשות ב"ידיעות אחרונות". בוגרת לימודי תסריטאות בסם שפיגל, ירושלים

הוא מסוגל לזהות אנשים לפי צליל קולם, אך בהעדר קול הוא אינו מסוגל להבחין בין פרוצופה של אישתו ובין מגבעתו. השלישי, ויליאם תומפסון, יכול לשמר את זיכרונותיו במשך לא יותר מכמה שניות, ולמעשה הוא חסר כל תחושה של המשכיות פנימית. במהלך גיבוש הקונספט, ילזו ניסתה להתבונן במרחב מבעד לעיניהם של הלקוחות. על אף שזו דרישה בסיסית מכל מעצב, הרי במקרה זה מדובר באתגר מורכב במיוחד, שכן נקודת המבט של הלקוחות שונה לחלוטין מזו של האדם הרגיל. כך, ילזו ביקשה להתבונן בכניסה מבעד לעיניו של ד"ר פ', ולשם כך טשטשה את הפרטים עד שתמונה כה בנאלית, כמו כניסה לבית, הפכה להיות זרה לחלוטין, מפורקת - כמו הפרצופים שד"ר פ' אינו מסוגל לזהות. אותה הכניסה עבור ג'ימי ג'י מיוצגת בתמונה החוזרת על עצמה שוב ושוב, כשם שהפגיעה בזיכרון דנה את ג'ימי ג'י לחזרה נצחית על זיכרונות העבר, ללא יכולת לייצר זיכרון חדש. ולבסוף, ילזו מתבוננת בעולם מבעד לעיניו המבולבלות של ויליאם תומפסון, והופכת את הגן הפשוט הנמצא מולה למרחב הזוי ופסיכודלי.

דירתו של ג'ימי ג'י ממוקמת בקומת הקרקע, בתקווה לחבר אותו לאדמה, לעשייה פיזית. עבור לקוח שסובל מלעג בכל אשר יפנה, המפגש עם הטבע מספק חוויה לא שיפוטית ויציבה. במרכז הדירה תכננה ילזו "חדר זיכרונות", שאליו אפשר להיכנס מכל אחד מן החדרים האחרים. כך, לא משנה היכן ג'ימי ג'י בבית הוא יכול להיכנס אל החדר, מעין שיבה אל רחם מכילה. קירותיו של חדר הזיכרונות מחופים בשעם - חומר שזוכר היטב את מגעם של חפצים אחרים ומעניק ניתוק ופשטות. הקירות החיצוניים של החדר מכוסים במראה, שמחברת את ג'ימי אל ההווה החמקמק כל כך, מזכירה לו את הכאן ואת העכשיו ומעמתת אותו עם המציאות.

בדירתו של ויליאם תומפסון העיצוב מינימליסטי מאוד, נמנע מלהכביד על לקוח, שגם כך עמוס פרטים וחוויות חושיות, שמציפות אותו מחדש מדי רגע ורגע. ילזו עיצבה חלל פתוח ותחמה אותו במוטות ניקל פשוטים ויציבים, שעליהם אפשר להישען בתוך עולם מתפורר. דירתו של ד"ר פ' מדגימה היטב את שם הפרויקט - אינטראקציה

ימין: קומה שניה - תכנית דירתו של ד"ר פ' שמאל: קומה שניה - דירתו של ד"ר פ'. מבט אל החלל הפרטי - פרטי של הדירה (חדר השינה מצד ימין, וסטודיו למוסיקה מצד שמאל), ומבט אל המסדרון המחובר בין 2 המפלסים של הדירה, המובדלים אחד מן השני באמצעות ריצוף מתכת (מפלס תחתון) וריצוף פרקט (מפלס עליון הפרטי - פרטי), וכך הצליל שנוצר בעת ההליכה בדירה מייצר הבחנה בין המרחב הפרטי לציבורי בדירה. ניתן לראות כאן את החומרים נטולי הטקסטורה, הצבעוניות הקונטרסטית וגופי התאורה המייצרים את הקצב בדירה.

בית שומר

זיכרון

סיון סלומון

מנחה: אדר' ניני ורשבסקי

על הפרויקט

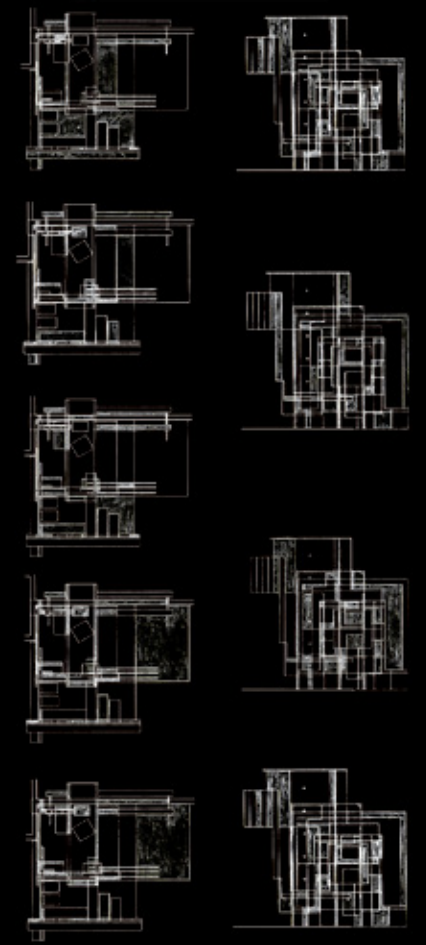
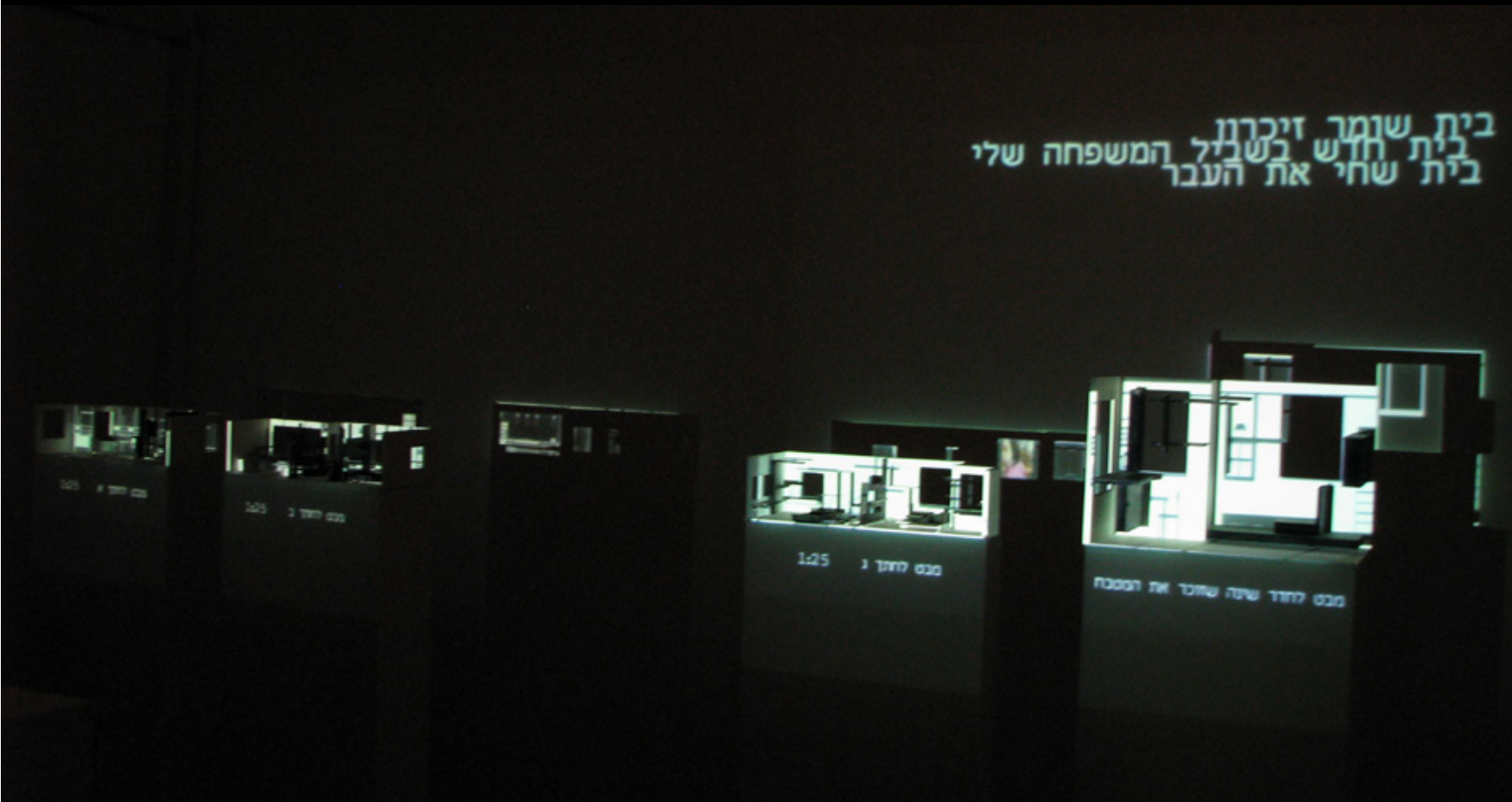
"בית שומר זיכרון" הוא מיצב המשלב הקרנות אור על חלל ממשי היוצר השתנות בחלקי הבית השונים. מטרת העבודה היא ליצור מקום חדש בשביל המשפחה שלי, בבית בו גדלתי. מקום שיכיל בתוכו את המצב החדש אך גם את העבר, את מה שנשכח ולעולם לא יחזור. זהו בית ש"זוכר" את העבר, את החיים שהיו בו. השכבה הוירטואלית היא העבר, הזיכרון, המוקרנת על החלל הפיזי שהוא העיצוב החדש של הבית. מתוך פעולה של פירוק ובנייה מחדש נוצר בית בו מתקיימים שני זמנים שונים.

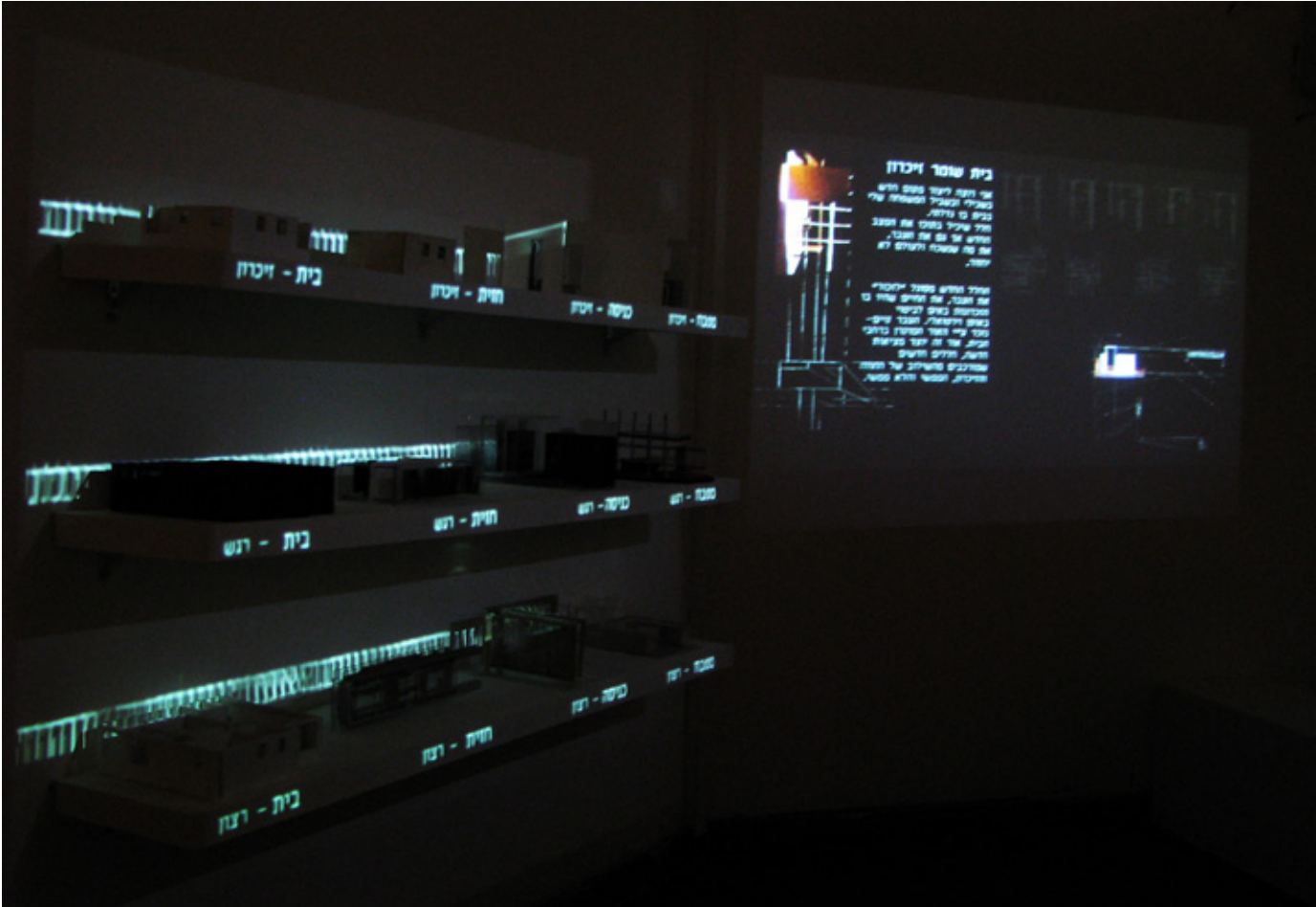
בית שומר זיכרון: זכרון וירטואלי מוקרן על גבי החלל הפיזי, העיצוב החדש

קו העוני | רוני סומק

כָּאֵלוּ אֶפְשָׁר לְמַתֵּחַ קו וְלוֹמַר-מִתְחַתּוּי הָעֵנִי.
הִנֵּה הַלְחָם שֶׁבְּצִבְעֵי אֶפּוֹר זֹלָיִם
וְהִנֵּה שָׁחַר
וְהִזִּיתִים בְּצִלְחַת קֶטְנָה
עַל מִפְתַּת הַשְּׁלָחַן.
בְּאֵוִיר, עֶפֶס וְיֹגִיִּים בְּמִטָּס הַצְדָּעָה
לְצִלְיֵי הַפְּעֻמוֹן שֶׁבְּיַד מוֹכֵר הַנְּפֹט בְּעִגְלָה הָאֲדָמָה,
וְהִנֵּה גַם קוֹל הַנְּחִיתָה שֶׁל מְגִפֵי הַגּוֹמֵי בְּאֲדָמָה הַבְּצִיָּת.
הַיִּיתִי יֶלֶד, בְּבֵית שֶׁקָּרָאוּ לוֹ צְרִיף,
בְּשִׁכּוֹנָה שֶׁאֲמָרוּ עָלֶיהָ מַעְבְּרָה.
הִסּוּ הַנְּחִיד שֶׁרְאִיתִי הִנֵּה קו הָאֶפֶס וּמִתְחַתּוּי הַכֹּל נִרְאָה
עֵנִי.

(מתוך: "גן עדן לאורז". הוצאת זמורה-ביתן)

הזכרות | אדר' שירה פנקס

האם בית יכול לשמור על זיכרון בתוכו? האם לזיכרון יש משמעות חומרית, חללית? האם בית יכול להיות אוטוביוגרפי? כלומר, לכתוב בשפה עיצובית את הסיפור של האנשים החיים בו בתקופות שונות? האם אפשר לעצב בית חדש, שיכיל בתוכו שכבות מן העבר? - אלו הן חלק מן השאלות, שסיון שואלת את עצמה בפרויקט הגמר שלה "בית שומר זיכרון".

עבודתה של סיון היא עבודה אוטוביוגרפית, הקשורה לחייה שלה בבית שבו היא גדלה בילדותה. הבית שוכן ברחוב רות, ברמת השרון, והוא השתנה בעקבות טראומה שחוותה המשפחה.

הקרע, שנוצר בין התקופה שלפני ואחרי הטראומה בחיים בבית, משמש כנקודת מפנה שממנה סיון מנסה ליצור בית חדש למשפחתה. יצירה של בית חדש, אך בלי לשכוח את ההיסטוריה ולהדחיקה. מסע פרוֹסֵטִיאָנִי בעקבות הזמן האבוד, המאגד למקשה אחת את העבר, ההווה והעתיד.

רצונה של סיון הוא ליצור בית המכיל נקודות זמן שונות:

א. הזמן האבוד שהוא המצב האידיאלי של הבית, שבו המשפחה חיה באושר עוד לפני הטראומה.

ב. ההווה המפרש את התמונה ההרמונית של העבר, המגיב והמפרק אותה. החוסר של מה שהיה ושאיננו עוד יוצר רגש, המביא אתו עיוות של העבר האידיאלי.

ג. זמן אוטופי. זמן אחר הקשור אל שני הזמנים שקדמו לו, אך יוצר יצירה חדשה מהם. האַחֲרוֹת האוטופית של הזמן השלישי אינה רק אידיליה של המושגים: בית, משפחה והחיים יחדיו, אלא יצירתה של שפה חדשה, שפה הנולדת מפירוק שפת העבר ומן ההתגבשות למשהו שלם. מעין לידה מחדש של בית המכיל בתוכו את הכולם: את מה שהיה ושאיננו, והוא כאן מחדש רק בצורה אחרת - Renaissance.

הפרשנות של זמני המסע בעקבות הזמן האבוד- לעולם העיצוב באה לידי ביטוי בנייתוח חללים בבית, כמו: כניסה, מטבח, מגורים וחזית; חללים הטבועים בזיכרון האישי של סיון:

"כניסה: אזור שאני זוכרת, ממש, יש לי תמונה ברורה... מסתכלת מן החלון שבכניסה, החוצה לגן, ילדים משחקים ואני בבית. הזיכרון היחידי מן התקופה שבה חזרתי הביתה - לבית אחר, שונה, שקט, שלא יחזור להיות לעולם מה שהיה."

(מתוך טקסט, שסיון כתבה בשלבים הראשונים של הפרויקט)

סיון נותנת ביטוי תלת ממדי וחומרי למקומות בבית, במודלים הקשורים לשלושת הזמנים השונים: זיכרון (עבר), רגש (הווה) ורצון (המצב האידיאלי). על המודלים הללו היא מקרינה טקסט נע. ההקרנות מבטאות את הזיאלוג הפנימי בין זיכרון פיזי (= חלון פיזי, שולחן פיזי) לבין זיכרון תחושתי (= הנרטיב הסיפורי של אותה המציאות). לאחר ניתוחם של שלושת הזמנים, סיון יוצרת בית חדש ומקרינה עליו אור ואימג'ים, המהווים את שפת הזיכרונות שהיא המציאה. מרחב המגורים משתנה בעקבות האור, הצללים והתוכן הוויזואלי של ההקרנה, והופך להיות משהו אחר - חלל עטוף בזיכרון חי ופועם.

"אני בונה בשבילכם בית, בשבילנו. שיהיה לנו מקום שנוכל לגור בו ביחד" (טקסט שסיון כתבה)

הפרויקט הוא תהליך של בניית זיכרון (היִזְכָּרוֹת), העובר דרך השינוי ופירוקו בזמן ההווה. זמן ההווה הוא הזמן, שבו מרחב המגורים המשפחתי והעצמים השונים שבתוכו הופכים להיות חלל אובייקטיבי. כלומר, פנימי, אישי ותודעתי. לדוגמה: זיכרון חלון הכניסה וקול הילדים המשחקים בחוץ מתלכדים יחד ויוצרים תמונה אחרת. פרשנותה הגרפית והעיצובית בונה מרחב כניסה שונה מן המרחב הראשוני. החזית או המטבח גם הם "מתפרקים" בצורה שונה, כי הם מחביאים זיכרון אחר בתוכם. הזמן השלישי, הוא הזמן האַחֵר, שבו נמצא שלל הסגנונות (הפירוק) שבאמצעותם האדם פונה ומביט אל עברו מתאגדים לשפה אחת. הם יוצרים בית מגורים חדש, שהוא כולו אוטוביוגרפי: הכתיבה של החיים של העצמי. ■

שירה פנקס,אדריכלית, בעלת תואר ראשון באדריכלות בפריז, צרפת

Diplôme dplg, Ecole d'Architecture de la Ville & des territoires de Marne-La-Vallée

תואר שני בשימור מורשת המזרח התיכון בפריז, צרפת

.DESS "Ville, Architecture et Patrimoine – Maghreb, Proche Orient", Ecole d'Architecture de Paris-Belleville, France

עצמאית, עוסקת באדריכלות פנים של מגורים ובאדריכלות מסחרית, חנויות, אולמי תצוגה, מסעדות. לומדת לתואר שני בספרות

צרפתית באוניברסיטת תל-אביב, בהקשרים של מקום ומרחב בטקסטים ספרותיים.

כפר סומייל – צלקת עירונית

טל תיבון

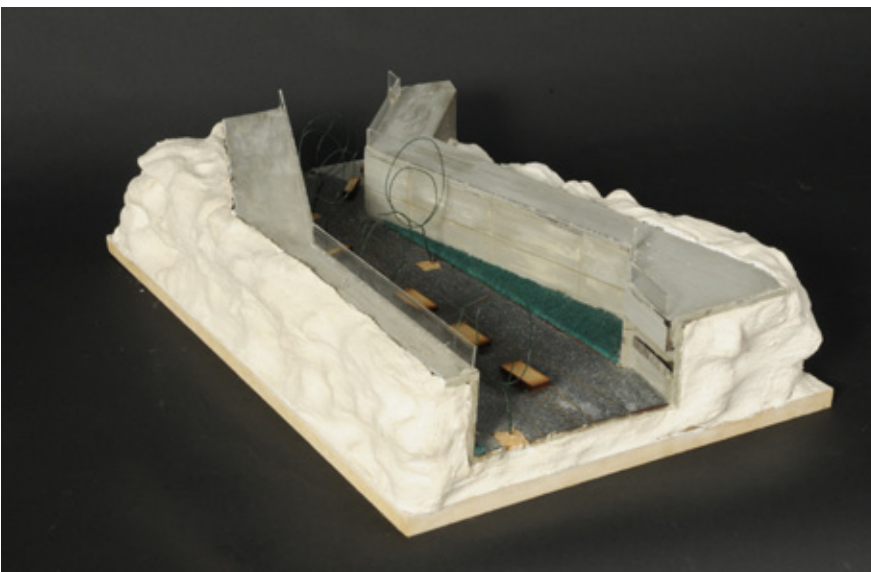
מנחה: אדר' ניני ורשבסקי

על הפרויקט

כפר סומייל מציין מקום, אירוע, זמן וחבויים בו סיפורים רבים. חובת הידיעה בקהילת ההנצחה הישראלית 'מתעדת' עבורנו קרבות שונים ושרידי מאבק, במטרה מתמדת לבסס את הזיכרון ולהנציח אותו בתרבותנו. מרכז ההנצחה בסומייל יבסס את זכותו של כפר סומייל להמשיך להתקיים כזיכרון בתוך המרחב האורבני. הייחוד האדריכלי של שרידי כפר סומייל בולט על רקע סביבתו העירונית. הכפר מהווה עדות לא רק לכפר עצמו, אלא לתהליך הגיאוגרפי-אורבאני שהתרחש במהלך מאה עשרים השנים האחרונות. פרויקט זה מציע לשמר את מבני הכפר ומרקמו, כדי לספר את עברו של האזור ואת תולדותיה של העיר שנבנתה על גבי הנוף החקלאי-כפרי.

"הרשימה הזאת אינה רשימה על צדק או אי צדק. אין בכונתה לחפש את החטאים של ההיסטוריה הלאומית. היא רק שואלת שאלה פשוטה: איפה הסיפור? איפה הסיפור של הכפרים והבתים והאנשים שהיו כאן לפני שהוקמו כפר יהושוע ועין חרוד למשל? מה הם לקחו איתם כשעזבו? לאן הלכו? מה זכרו? גם אם זכותנו על המקום מלאה ומוצדקת ואולי בעיקר אם זה כך, חלה עלינו חובת הידיעה, חובת הסיפור המלא. שהרי היום אנחנו כבר יודעים: אין סיפורים נשכחים, יש רק סיפורים מבעבעים, שילכו וימשיכו לבעבע עד שלא יספורו."^[1]

[1] נורית גרץ, היכן מסתתר הבית הערבי בצירוף, הארץ, מוסף ספרים 02/05/06

הדמיה

הדמיה

מצלקת למרחב יום יומי | אדר' עודד הס

מסלול "צללקת עירונית" נפתח בגנזך. מבנה הגנזך ניצב בכיכר עירונית שוקקת, במרחב העידי של מתחם "סמל", בפינת הרחובות אבן גבירול וארלוזורוב, אשר במרכז העיר תל אביב. לא אנדרטה, לא שחזור מוזיאלי של מבנה לשימור; שרידיו של מבנה פשוט, בית מבתיו של הכפר הערבי הפלסטיני סומייל, שעבר שינויים והתאמות כדי לשמש כארכיון של המקום שבו הוא נמצא.

בהקשר העירוני העכשווי, אתר הכפר סומייל הוא מעין צלקת עירונית. ראשית, משום שהוא מהווה הפרעה במרחב. הוא קוטע את הרצף העירוני, מבחינת הטופוגרפיה, מרקם הבנייה ותמהיל השימושים שמרכיבים אותו. מוקף בגריד מודרניסטי של שנות ה-50, המקום תואר כמה פעמים כ"פצע" במרקם התל-אביבי. שנית, זהו מרחב סימבולי של זיכרון; סימן למשהו מן העבר שנחרט ברקמה העירונית. קיומו המתמשך מן העבר אל ההווה, במקביל ובמנותק מן העיר שהתפתחה סביבו, מעניק לו משמעות כפולה של אנדרטה ושל מרחב יום-יומי. המציאות העירונית טופחת על

פני האתר בחינוכי הכורכר המאולתרים, וכך אף מדגישה את נוכחותו המוזרה מחוץ לרצף.

מתכנני מתחם "סמל" - שמה האירוני של התכנית החדשה לאתר - רואים את עצמם ממובילי ה"ניו אורבניזם" בתכנון בישראל (1). ברוח עקרונות התנועה, המתכננים התמקדו במטרות של: עירוב שימושים, העדפת תנועת הולכי רגל, שימת דגש במרחב הציבורי וקנה המידה ה"אנושי". התכנית משתלבת ברגישות' ברקמה העירונית, ויש לצפות כי תחיה את האתר. כך, מקומו בחיים העירוניים יזכה לעלות ולהתאים למיקומו במרחב העירוני. אולם, כחלק מן השאיפה ליצור מרחב מקומי, במובן העמוק של המילה, כלומר, מרחב בעל הקשרים תרבותיים היסטוריים לחברה העירונית, ה"ניו אורבניזם" מבקש להפנות גב לתכנון מודרניסטי ולשוב אל סביבה, הבנויה מצורות בעלות משמעות עבור הקהילה המקומית. בנסיבות, שבהן גלגוליו ההיסטוריים של האתר קשורים לזהויות הפוליטית והלאומית של החברה העירונית, עולה מאליה השאלה: לאן לחזור? האם לחקות את הסביבה המודרניסטית, המהווה במקרה זה רכיב יסודי במקומיות, או שמא לשמר מאפיינים ועקרונות של תפיסה מרחבית מקומית שקדמה לעיר? הפתרון של התכנית הוא פשוט: עקרונות התכנון הניו אורבניסטיים משמשים כאן לתפירת הצלקת, והשאלה אינה נשאלת כלל.

1. משרד "יער אדריכלים" דוגל בתכנון על פי עקרונות ה"ניו אורבניזם" והוא מוביל תפיסה של שמירה על רקמה עירונית ומתן דגש להולכי רגל ולמרחב הציבורי. ריאיון שנערך עם אדר' טלי יער, 8.11.09, במהלך כתיבת "כפר ישן, עירוניות חדשה - ניו אורבניזם וכפר ערבי בלב תל אביב" / אדר' עודד הס, עבודת תזה לתואר MA, התכנית הבינתחומית לאמנויות, הפקולטה לאמנויות, אוניברסיטת תל אביב.

2. Foucault, Michel, "Of Other Spaces", trans. Miskowiec, Jay, Architecture/Mouvement/Continuité, October 1984 (במקור: טקסט להרצאה שנתן פוקו, 1967).

3. מרחב יום-יומי: המרחב שבו מתרחשת אינטראקציה בלתי מבוקרת בין תושבי העיר. למעשה, אלה הם המקומות שבונים את העיר ואת החברה העירונית, בניגוד, למשל, לאתרי הנצחה שבהם הקשר של החברה למרחב מוכתב מלמעלה.

Crawford, Margaret, "Blurring the Boundaries: Public Space and Private Life", in Chase, Leighton John, Crawford, Margaret and Kaliski, John (ed.), Everyday Urbanism, New York, NY: Tom Monacelli Press, 2008 (1999), pp. 22-35

הפילוסוף הצרפתי, מישל פוקו (Foucault), טבע את המונח "הטרוטופיה", בהתייחסו למקום ממשי שיש בכוחו לייצג את כל האתרים, המרכיבים את התרבות העירונית (2). זהו מקום יוצא דופן, שתכנונו אינו כפוף לתבניות מרחביות, ולכן הוא חושף אותן; הוא משמש מעין ארכיב של זמן, וכולא בתוכו תקופות שונות של התפתחות המרחב; מצד אחד, זהו אתר בעל מיקום מוגדר, אך למעשה, מתקיימים בו כמה מקומות שונים בו זמנית. שילוב מסלול "הצללקת" בתוך התכנית החדשה מאפשר לשמור על קיומו של האתר כהטרוטופיה.

במובן מסוים, תכנון האתר גורם לו לאבד מערכו הדו-משמעי. הוא כבר לא מתקיים בו זמנית בעבר ובהווה, אלא מנוכס כולו להווה. אמנם, זהו תהליך התפתחות טבעי וחיובי, שכן רק כך המקום יכול להפוך להיות מרחב יום יומי (3) ולהשתלב בתודעה של החברה העירונית, מעבר להיותו פצע פעור במרחב שלה. אולם, מסלול "הצללקת", כאשר הוא משולב בתכנית החדשה של האתר, טומן בחובו פוטנציאל להפוך את סומייל לחלק אינטגרלי מן העיר, כפי שהוא באמת, אך בלי להטמיע אותו אל תוך הרצף. אנו יכולים לדמיין את ההליכה ב"צללקת", בתוך מתחם סמל. סומייל נוכח שם; ביסודות המבנים החשופים ובעיצוב, המושפע מארגונו המקורי של המרחב; לא באמצעות שימור, אלא בכך שפיסות ממנו הושארו, נותרו לנפשן, והן חלק מן החוויה העירונית היום-יומית. ■

עודד הס הוא אדריכל ועוסק בפעילות ציבורית התנדבותית בתחום תכנון עירוני בר-קיימא. מאז שנת 2008, עוסק במחקר על תיאורית ה"ניו אורבניזם" בתכנון ויישומה בישראל. מחקרו מתמקד במקרה המבחן של רחוב אבן גבירול בתל אביב והכפר הפלסטיני סומייל, בהקשר של מושג "המרחב האחר".

מרחב מוגן

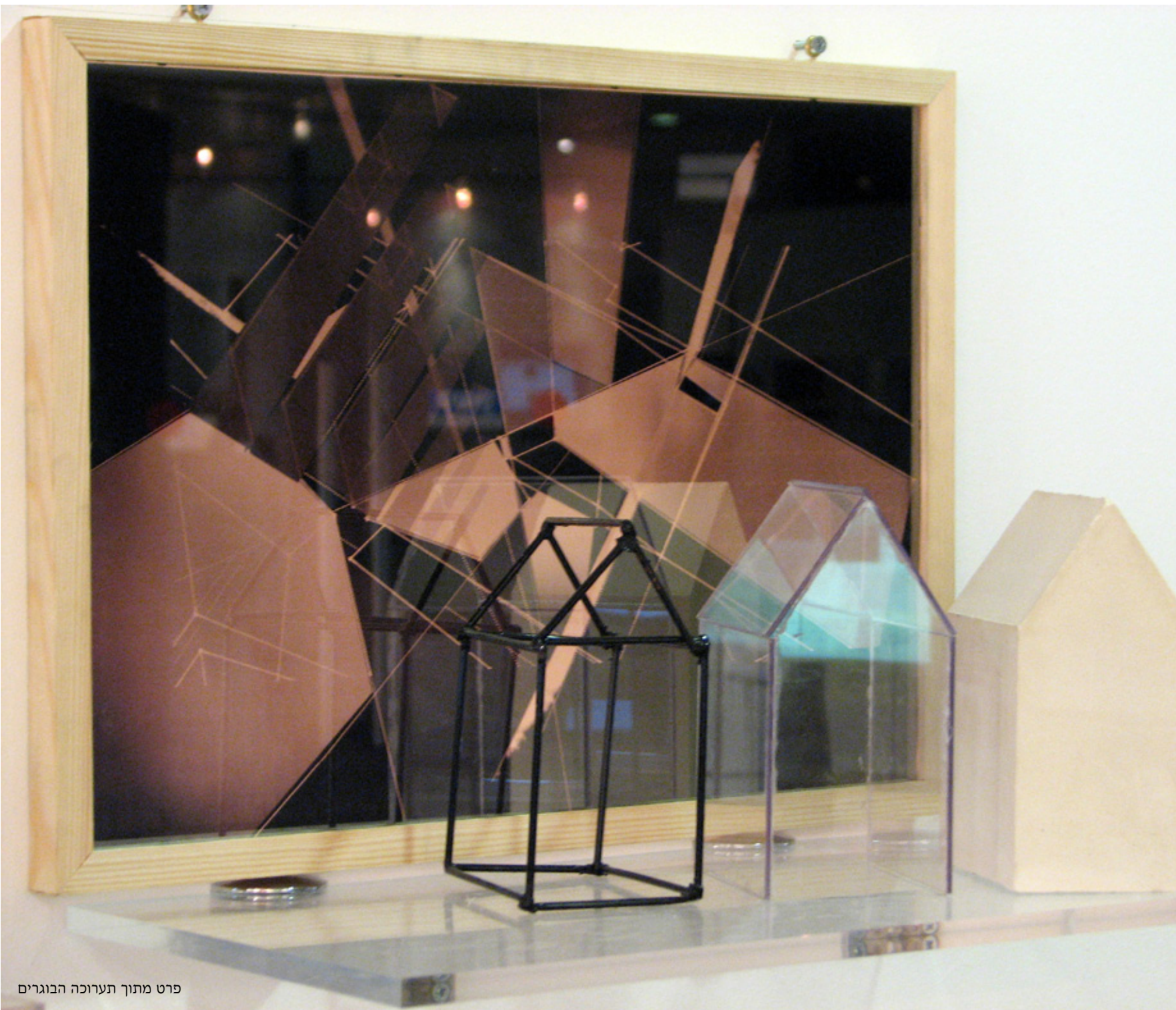
יעל רוטו
yaelrousso.blogspot.com

מנחה: אדר' יורם נידם

על הפרויקט

המושג מרחב מוגן טעון הן במונחים פיזיים והן במונחים נפשיים. המונח מורכב משתי מילים שבבסיסן עומד ניגוד. המרחב המוגן מהדהד בתווך שבין מקום בטוח לבין נוכחותו של דבר מה זר ומפחיד.

דרך עבודה מתודולוגית מחקרית על מודלים ודו מימד הנגזרים האחד מהשני, חקרתי את המושג מרחב מוגן, תוך התייחסות למושגים שונים הנגזרים מהמושג תווך, ויצרתי לקסיקון מילולי וויזואלי. המחקר הוליד חללים בעלי אופי של מרחבי ביניים, שמטבעם הם אזורים טעונים. נוצר מרחב שהוא אקראי ומאיים בו זמנית. האמביוולנטיות של החלל יוצרת קיום חדש, בעל אופי יוצא דופן: החלל בין הדברים, החלל לצד וסביב, מקרי גבול שמטבעם מעוררים בעיות של הגדרה ומשמעות.

חדר משלך | אדר' טולה עמיר

"חדר משלך" היא מסה פמיניסטית, שכתבה וירג'יניה וולף בשנת 1929. המסה עוסקת ביצירה הנשית, מתבוננת בהיסטוריה שמכתיבים גברים וטוענת, כי אם לאישה יהיה מרחב פרטי כלכלי, ואם היא תקבל את המרחב, החופש, העצמאות והלגיטימציה, היא תצליח למצוא את הקול, אשר ייצר יצירות תרבות משמעותיות. רק כך האישה תהיה בעלת חלק שווה במרחב התרבותי.

היצירה הנשית והקריירה העצמאית אפשריות רק אם האישה פנויה ממטלותיה הנשיות כנותנת שירותים, כרעיה, כאם, כבת, כאחות, כמטפחת הבית והמשפחה, ורק אם יש לה זמן פנוי, הכנסה קבועה, עצמאות כלכלית, וכאמור, חדר משלה.

וולף מבקשת לייצר מרחב מוגן נשי, מוגן מן המוסרות החברתיות, מן התפקידים המסורתיים, ומנושאי הפרנסה. היא מוצאת, כי הנחיתות התרבותית הנשית היא תוצר של הבניה חברתית. התפקידים הנשיים מגבילים את האפשרות ליצירה נשית ואף מבטלים אותה.

השאיפה לחדר משלך - למרחב המוגן הנשי - איננה בהכרח שאיפה למרחב פיזי. הגדרת החלל מסמנת גבול, המפריד בין המוסכמות החברתיות לבין היצירה הנשית. החדר עומד כמטפורה לחופש, לשחרור, ולעצמאות.

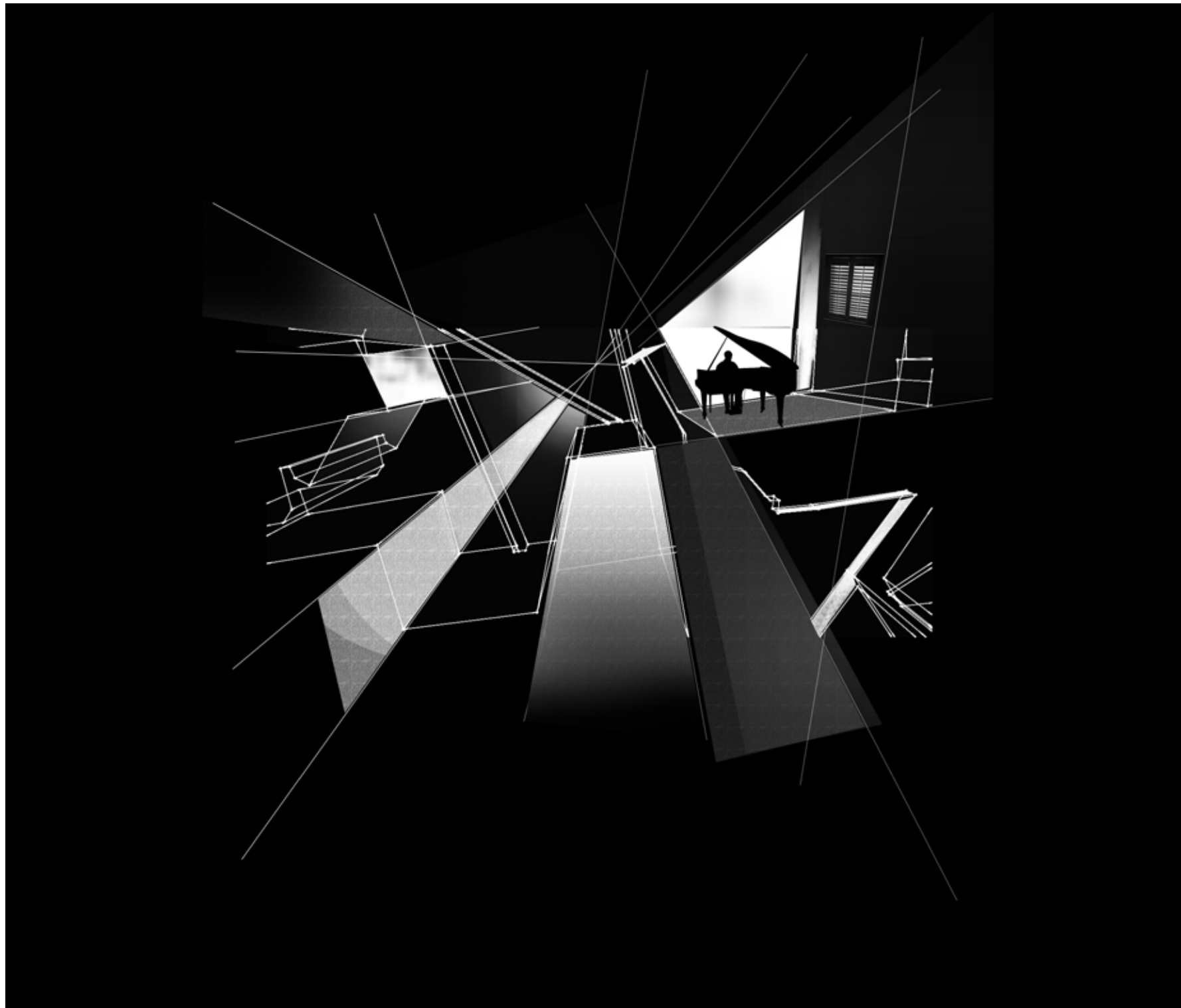
וירג'יניה וולף מציעה מחשבה פמיניסטית, הפמיניזם, כתיאוריה וכפרקטיקה, יוצאת נגד אפליית נשים ונגד הדרת הנשים ממוקדות הכוח הפוליטיים החברתיים והכלכליים. התיאוריה בוחנת את מעמד האישה מתוך הבנה, כי החברה מצייתת להגמוניה גברית, ומתוך שאיפה ואמונה בשוויון מעמדי, כלכלי ופוליטי. התיאוריות הפמיניסטיות והפוסט-פמיניסטיות כוללות זרמים רבים וקריאות שונות לפעולה, והן התפתחו בדגשים רעיוניים שונים.

הפמיניזם מאפשר פרקטיקה של אמהות, השונה מזו של אבות. במסגרת זאת קיימות האמהות, שאינן מקבלות כמובן מאליו את המחויבות

לאקטים אלימים, ואינן מוכנות ללדת ילדים ולטרוח על גידולם, כדי לסכן את חייהם במבצעים צבאיים למען מטרות לאומיות. אמהות אלו מוכנות למסירת שטחים תמורת שלום, ולהפסקת כל השליטה על חלקי ארץ ועל האנשים החיים בה. דוגמה לפעילות כזו של נשים היא תנועת "ארבע אמהות", אשר בעקבות אסון המסוקים (1997) החליטה לארגן פעילות מחאה שתקרא לנסיגה חד-צדדית ומידית מלבנון. הגדרת מטרת הנסיגה נבעה מתוך החשש לחייהם של הבנים הלוחמים. נשות התנועה נתפסו כחסרות הבנה בענייני צבא וביטחון, והמהלך שהובילה התנועה נתפס כמהלך אנוכי ותבוטני, שלא תאם את ערכי החברה הישראלית, ששמה את הבטחון ואת צה"ל כערך עליון. אך התנועה השיגה את מטרתה, ובמאי 2000 יצא צה"ל מלבנון.

מתוך נקודת מבט זו אפשר לראות, כי החדר של וירג'יניה וולף עומד בניגוד לחדר ספציפי, הקיים בכל דירה חדשה בישראל. למרות כינויו - מרחב מוגן דירתי - ולמרות עטיפת הבטון והחישובים הסטטיים של יציבותו, נמצא הממ"ד כאנדרטה שובניסטית בכל מרחב ביתי פרטי, והוא עומד כנגד הרעיון שנוסח לפני כ-90 שנה - של חדר בטוח למחשבה חופשית ונשית.

כל דירת מגורים או בית פרטי הנבנים בישראל, ב-20 השנה האחרונות, מחויבים בחדר מוגן. החדר הזה הוא החדר האמור לשרת את יושבי הדירה בעת חירום, אך בגלל שיקולים שונים של רישוי, ייצור ועלות, הוא הופך להיות חדר הנמצא בשימוש שוטף. בדרך כלל הוא חדר ילדים או חדר עבודה, חדר מוזיקה או חדר טלוויזיה (את שני השימושים האלה הוא הולם במיוחד, בגלל יכולות האיטום לרעש הקיימות בו). כלומר, לכל אחד מן המתגוררים בדירה, שנבנתה ב-20 השנה האחרונות, יש חלל המשמש בתפקוד יום-יומי שוטף, אך בו זמנית הוא הופך להיות מקום, אשר מזכיר ללא הרף את נוכחותו של האיום: בכל פעם שפותחים את הדלת המוגנת כלפי חוץ, בכל פעם שחוצים את הסף המוגבה, ובכל פעם שמדליקים את האור והצבע הזרחני מאיר, בכל פעם שפותחים או סוגרים את החלון הלא ידידותי, בכל פעם שמנסים להבריג תמונה לקיר הבטון, או לתלות מובייל מן התקרה.

תכנון המרחב המוגן הדירתי מתבסס על מחשבה בריטית של הגנת העורף מפני הפצצות הגרמנים. הוא בנוי קירות בטון מזויני ברזל. הממ"ד הוא נגזרת של הפוליטי, המנכיח אלימות אל תוך חיינו ומתקיים במרחב הפרטי המשפחתי - בתוך הדירה. הממ"ד עומד נגד איום חיצוני - המוון באמצעות מערכת גברית, שענייניה שונים מן האג'נדה הנשית. הממ"ד הוא ההפרטה של המקלט הציבורי, אשר נמצא בשטח ובתחזוקה ציבוריים. במהלך השנים ועם השינוי באיום, הוכנס מקלט אל תוך המרחב הפרטי והפך להיות חדר פרטי בדירה פרטית.

אפשר לראות את החדר המוגן הישראלי כתוצר של מחשבה גברית. תוצר של סכסוך מתמשך שיצרו גברים, שאינם מביאים אותו לידי סיום. הסכסוך הזה מספק רקע לפעילות גברית - מפיתוח אמצעי לחימה ועד לפיתוח ארגונים שישתמשו בהם.

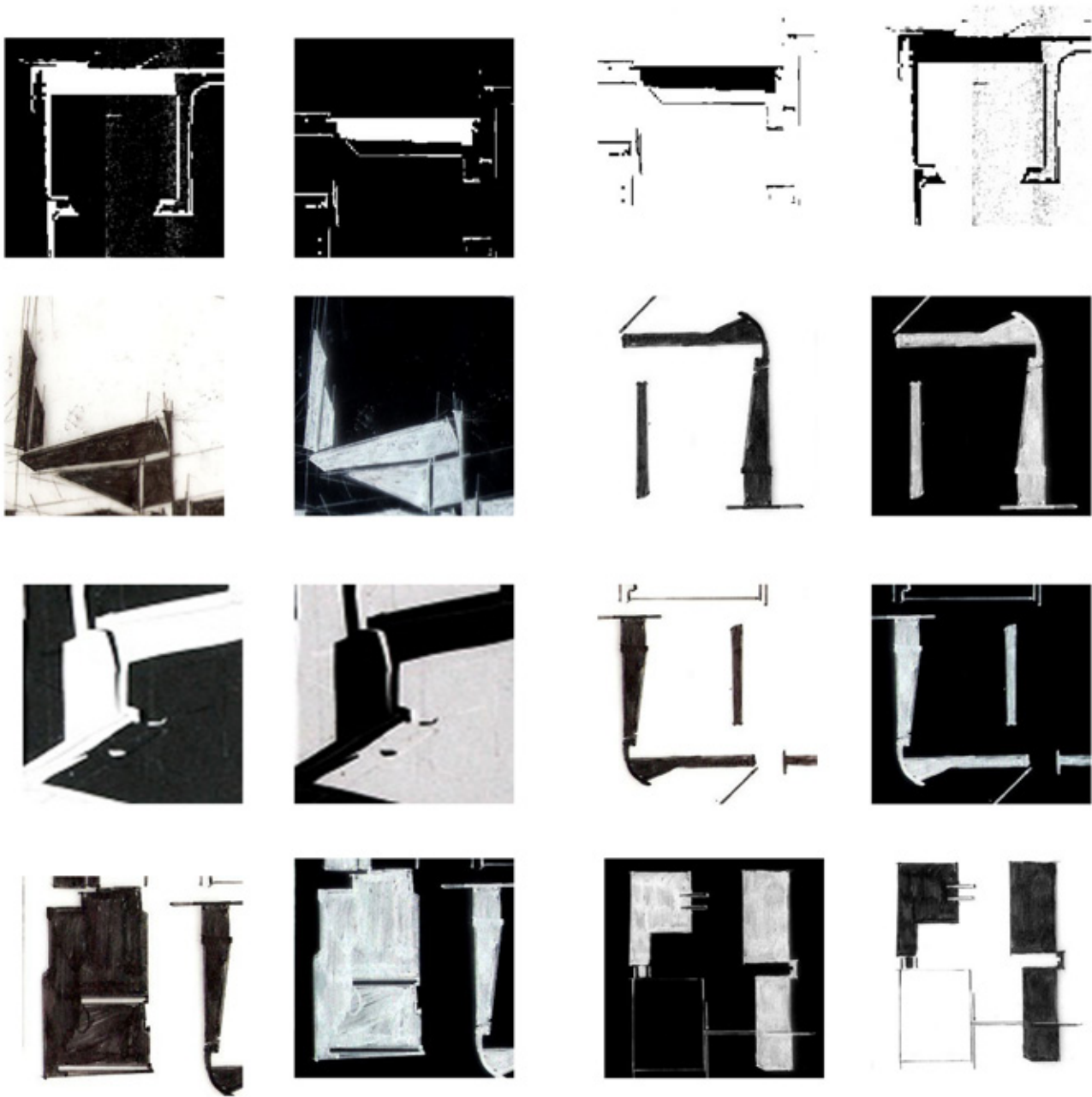
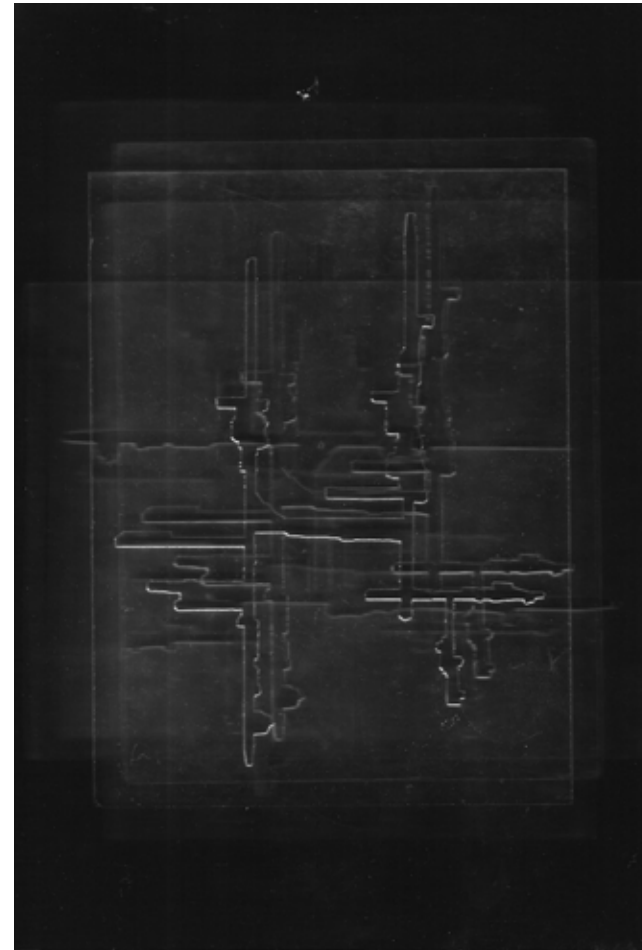
מלחמות הן עניין גברי, מאבקים על טריטוריה הם עניין גברי, וסכסוכים אלימים הם עניין גברי.

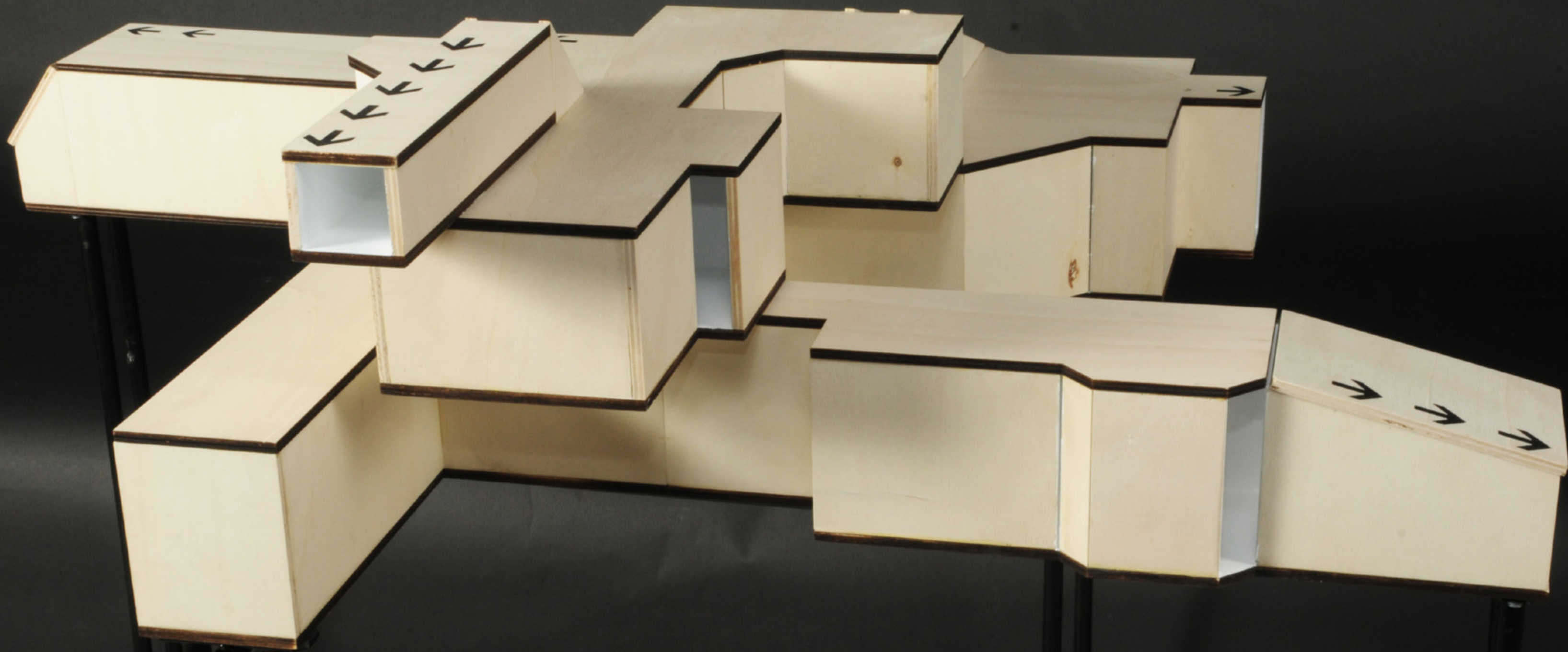
הממ"ד הוא המקום, שבו מתמצה רעיון השליטה הגברית בממדים שונים, ואין אנו יכולות לראותו כמרחב המוגן שלנו.

אי אלימות הוא מאפיין נשי, ולפיכך אפשר כי לאחר שנשהה במרחב המוגן שמציעה וולף, עם זמן פנוי, ללא עול השירות לסביבה וללא בעיות פרנסה, נוכל לייצר גם פרקטיקה של שלום.

ואולי גם באופן הפוך - הממ"ד צריך להזכיר באופן יום-יומי את שאיפתנו שלנו למרחב בטוח, אמיתי ופרטי, המאפשר מחשבה יצירתית נשית. ■

טולה עמיר, אדריכלית, בעלת משרד אדריכלות בתל אביב. בוגרת קורס טבחות בבית הספר למלונאות תדמור, בוגרת בית הספר לאדריכלות AA בלונדון, תואר שני בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה באוניברסיטת תל אביב, מלמדת בבית הספר עזריאלי לאדריכלות באוניברסיטת תל אביב. אוצרת הביתן הישראלי בביאנאלה לאדריכלות בוונציה 2006. עורכת את הספר 'צורות מגורים: אדריכלות וחברה בישראל', בשיתוף עם שלי כהן (חרגול ועם עובד, 2008), מהאוצרות של תערוכת ארץ מקלט - התגוננות אזרחים בנויה, בגלריה האוניברסיטאית 2010.

שיכון עובדים

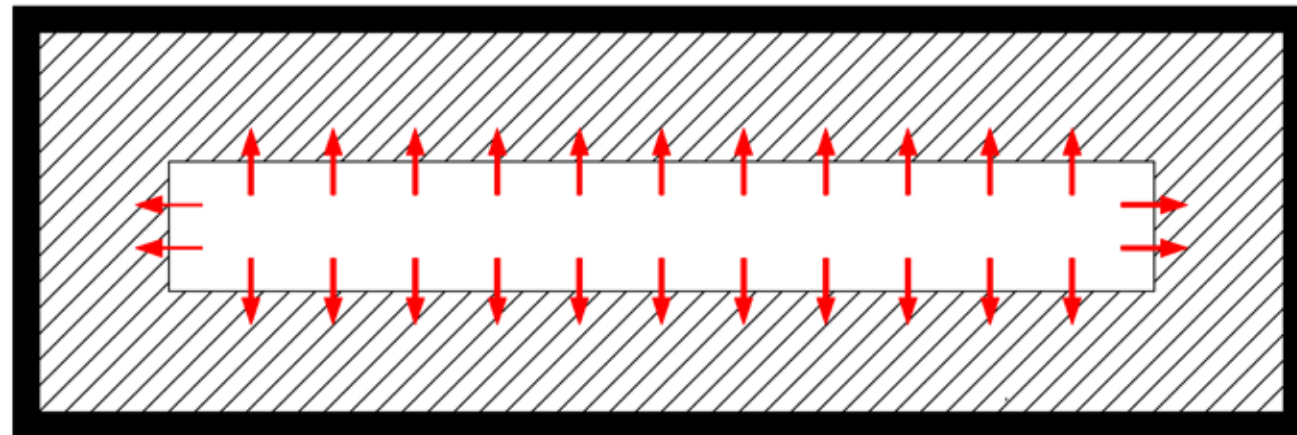
דיקלה וטורי

מנחה: אדר' יואב מאירי

על הפרויקט

יש הרואים את הקפיטליזם כדת, דת שמכתיבה ומנהלת אותנו כפי שניהלו דתות מסורתיות בתקופות קדומות יותר.

"שיכון עובדים" הוא פרויקט ביקורתי הרוצה להעלות לדיון את השפעותיו של הקפיטליזם המאוחר ואת העיוותים החברתיים שיצר. הפרויקט מציע לעשות זאת על ידי יצירת דמויות אנונימיות המאופיינות בתכונה אחת אשר מכתיבה את החלל שבו הן מתגוררות. חללי המגורים אינם חללים ה"מרפאים" את העיוות, אלא מאפשרים את קיומו, מחזקים אותו ומקצינים אותו.

קומה 1 - שופהוליק - יצרי
דמות שהיא לאו דווקא נשית. זוהי דמות שיש לה את הצורך לקנות ולאו דווקא להשתמש. חווית הקניה היא זו שמספקת את את השופהוליק.
זוהי דמות שהעיניים שלה "גדולות" הביטחון שלה תלוי במה שהיא קונה אבל הכל מרגיש לה ישן כל הזמן.

שיכון עובדים או שיכון אובדים? | אדר' אסתי כרמון

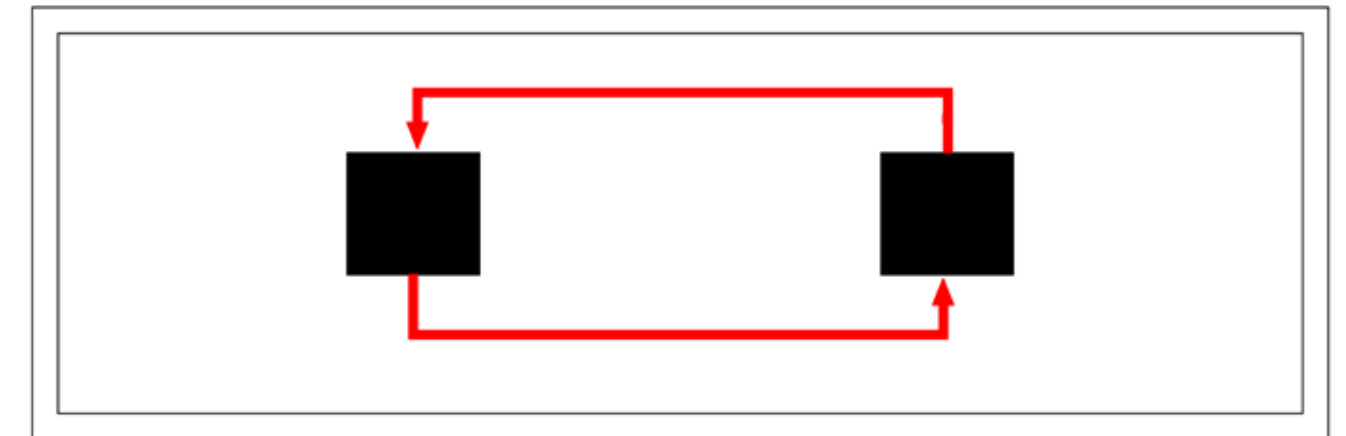
מחשבות על הדיאלוג שבין עיצוב חלל לנפש האדם.

דיירי הבניין מתהדרים בשמות קשים, המעידים על נכות נפשית. הקפיטליזם נפרט לשמות באנגלית, והנשמעים גסים אף יותר - לא סתם גר שם אדם המכור לעבודתו. אותו האדם הוא Workoholic, לא חלילה אחד המכור למין, אולי כדרך לחיפוש אינטימיות, אלא ממש Sexmaniac - בשפה נמוכה, המעידה על שפלות המעמד.

תהליך התכנון יוצא מתוך נקיטת עמדה ביקורתית פסימית, ביקורת על הקפיטליזם ועל החברה המודרנית העכשווית עם כל תחלואיה. ומתוך כך, מתוך התיעוב והביקורת, ומתוך ההקצנה צומח עיצוב פנים, המגיב על

הסיטואציה הנפשית ומסתבר, שעיצוב אינו אוסף של דקורציות הנובעות מגחמה של מעצב הזוי עם הארה ועם חזון. ארגון החלל אינו מתייחס אל האדם כאנושי עם אצטלה של חוכמה ושל ליריות, אלא מנציח פעולות ותכונות ללא חשש לגעת בחומר הנפץ שבהן. הסתכלות נוקבת כזאת יש בה את הכוח לייצר עוצמה. היופי שאנו מחפשים תמיד אחריו - היופי נובע מאותה העוצמה, המהווה בסיס למשמעות האמיתית והעמוקה של הדברים.

היחס בין המרחב הנפשי למרחב הממשי הוא מהותי. החיפוש אחרי העיצוב הנכון מקביל לחיפוש אחרי זהות ומשמעות לחיים. בכל בית נמצא את כמיהתו של הדייר לייחודיות. הבית הוא מרחב אינטימי המייצג את האינדיבידואל - שם הוא מוצא ביטחון, הגנה ומקלט. הפסיכולוג ד"ר וו וינקוט מדבר על ה"עצמי האמיתי" שברגע, שהוא מודע לעצמו ומבין את המקום הפנימי, נוצר הקשר השלם והאמיתי עם הסביבה הממשית.

קומה 2 - אכלן כפייטי - נהנתן
אדם מדוכא שלא יודע שובע, כזה שבורח לאוכל אבל כבר שכח מממה הוא ברח.

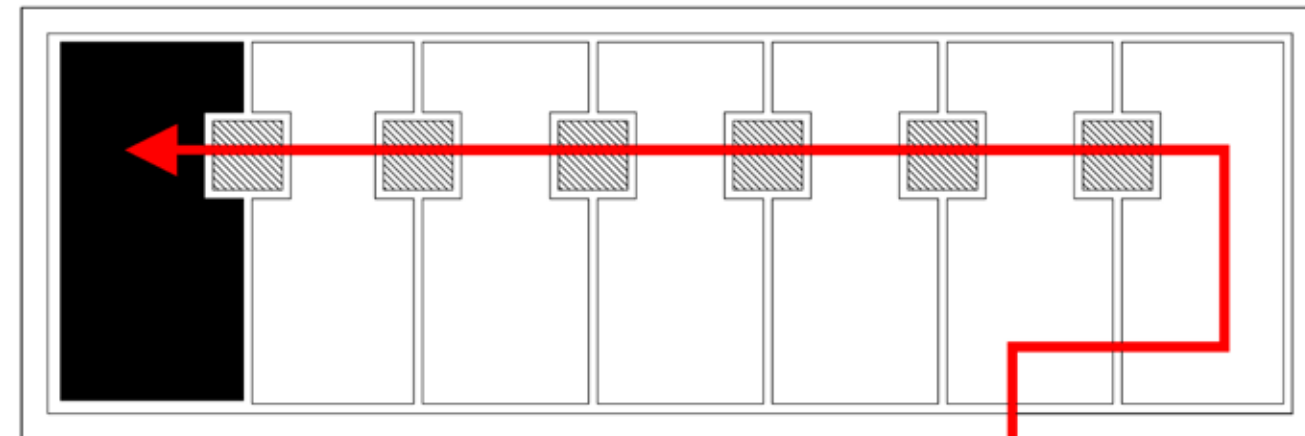
הנפש חיה בדיאלוג מתמיד עם הסביבה, ומנסה להיות נוכחת בתוך העולם ולגלות, כל פעם מחדש. עיצוב הפנים מנסה ליצור את הדיאלוג עם הנפש וליצור הד לעולם זה. הבית הוא ביתה של הנפש. המקום הפיזי יוצר את החוויה הפנימית ומאפשר למשתמש בחלל את החופש להיות הוא עצמו בתוך עולם אין-סופי ומנוכר, וכך לחוש ביטחון ולחווה באופן עמוק, ואמיתי ופשוט את נוכחותו בעולם.

החלל והעיצוב שמבקר, לכאורה, את הסטייה הנפשית, יוצר בעצם נוכחות עוגן ובסיס. החלל הוא המקום החיוני והנחוץ לנפש למצוא סדר בכיאוס הפנימי. הבית לנפש עוזר כמגן וככוח נגדי מול הפחדים והטלטלות של החיים. החלל הוא נמל בית המאפשר לספן לחזור אליו, לחדש מקורות אנרגיה ואמצעי הגנה; הגנה המאפשרת לנפש, למרות מגבלותיה, ביטחון וחופש. החזרה הביתה היא כחזרה אל עונג אסור, אל תת-מודע המכיל, בעיקר, את הדחפים ואת התשוקות למין ולהרס, ואת הקונפליקטים ואת

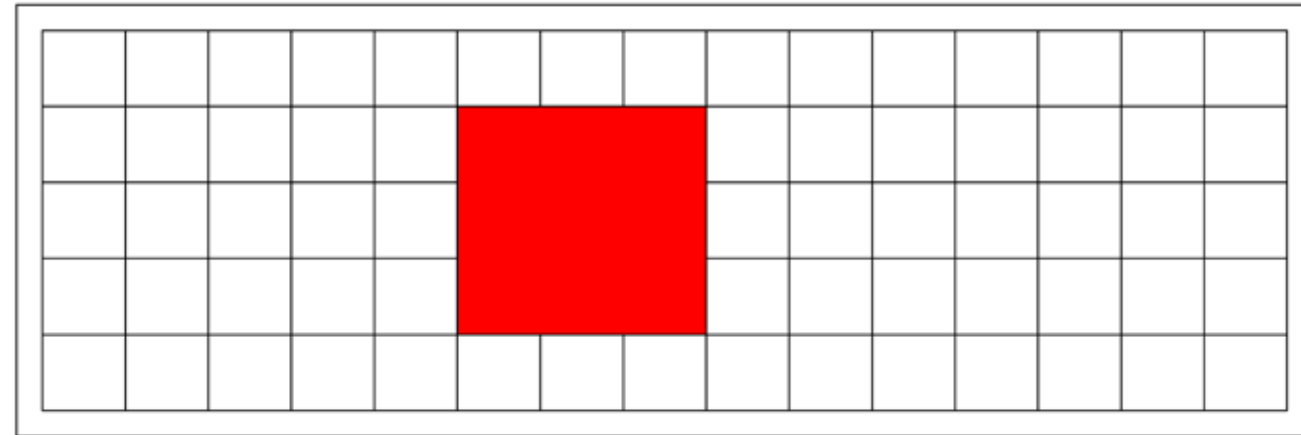
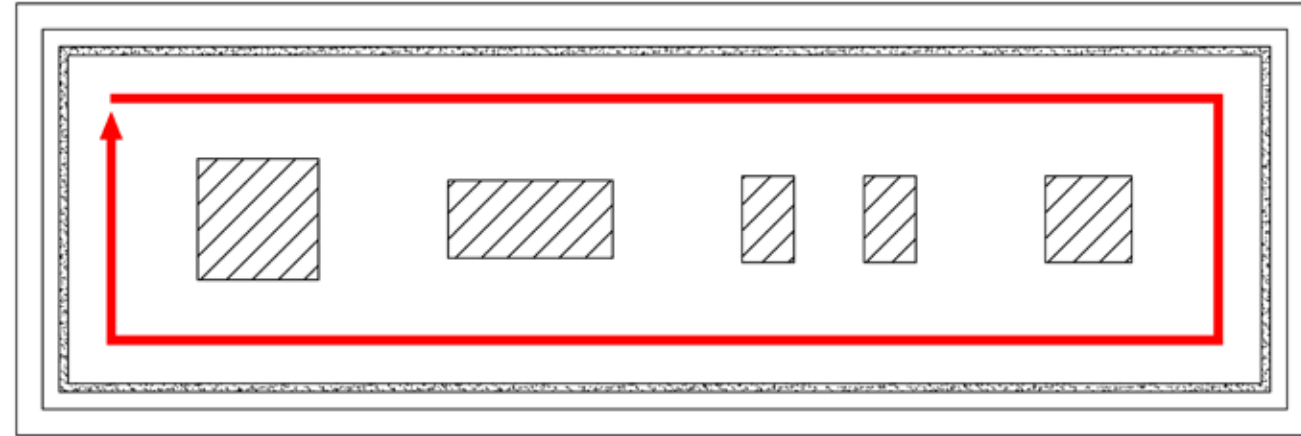
החרדות שנוצרות סביב זה. חזרה שגם אם אין בה ריפוי, הרי יש בה קבלה והשלמה. בתוך הגיהנום או לידו, נבנה גן העדן.

הפרויקט מציג כמה מרחבים המורכבים על הבניין הקיים. גם סדר ההנחה של מרחבים אלה בקנה המידה האדריכלי והאורבני יוצר הייררכיה באופן, שככל שאנו עולים ומאבדים אחיזה בקרקע, הקשר עם החוץ הולך ונסגר, וחלל הפנים נאטם פנימה אל תוך עצמו. הגרעין הפנימי הופך להיות דומיננטי יותר וכך יוצר מרחב בטוח. גם בסדר האדריכלי המעצב מגלה לנו מקום היוצר שייכות, והעיצוב מתפקד כחומת מגן במקום שאין לו תקנה.

נראה שכמו במקרה של בלעם, שבא לקלל ושיצא מברך (במדבר כ"ג, י"א), כך גם העיצוב שבא לבקר את הסטייה החברתית האנושית ואת העיוות הקפיטליסטי, ולהציג את תחלואיה, ובעצם הוא מציג את האפשרות ההפוכה של הביטחון. אולי אין אפשרות לריפוי, אבל יש הכרה, זהות,

קומה 3 - אסתניסט - הייגיני
זוהי דמות שלא מסוגלת לסבול לכלוך, שחיה בפרנויה שכל טיפת ליכלוך בסביבתה תגרום לה למחלות קשות, מעין היפוכנדר.

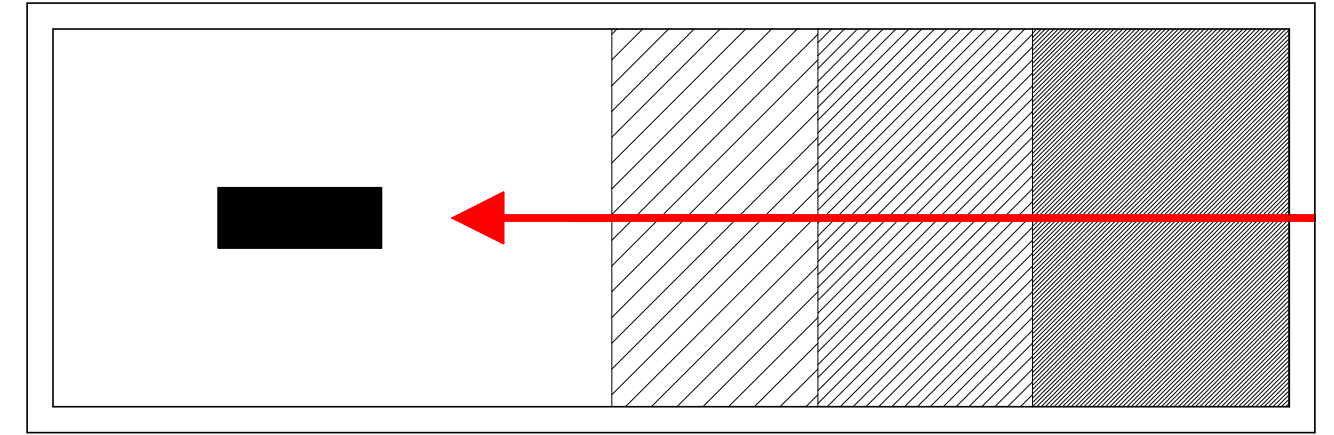

קומה 6 - סקס מניאק - ממוסד
 אדם במעמד בכיר - מנהל בכיר בחברה - איש חליפות , כזה שכביכול
 וולם היו רוצים להיות (נראה לי) שיש לו הכל והכל נגיש לו - כסף, בחר
 רות , חברים, אבל הוא חסר ריגושים , הוא לא מסופק מכלום והסיפוק
 שלו נובע מ"הבחורות" שלו שהן כולן בובות לטקס שמאוחסנות אצלו
 בחדר סודי בבית .

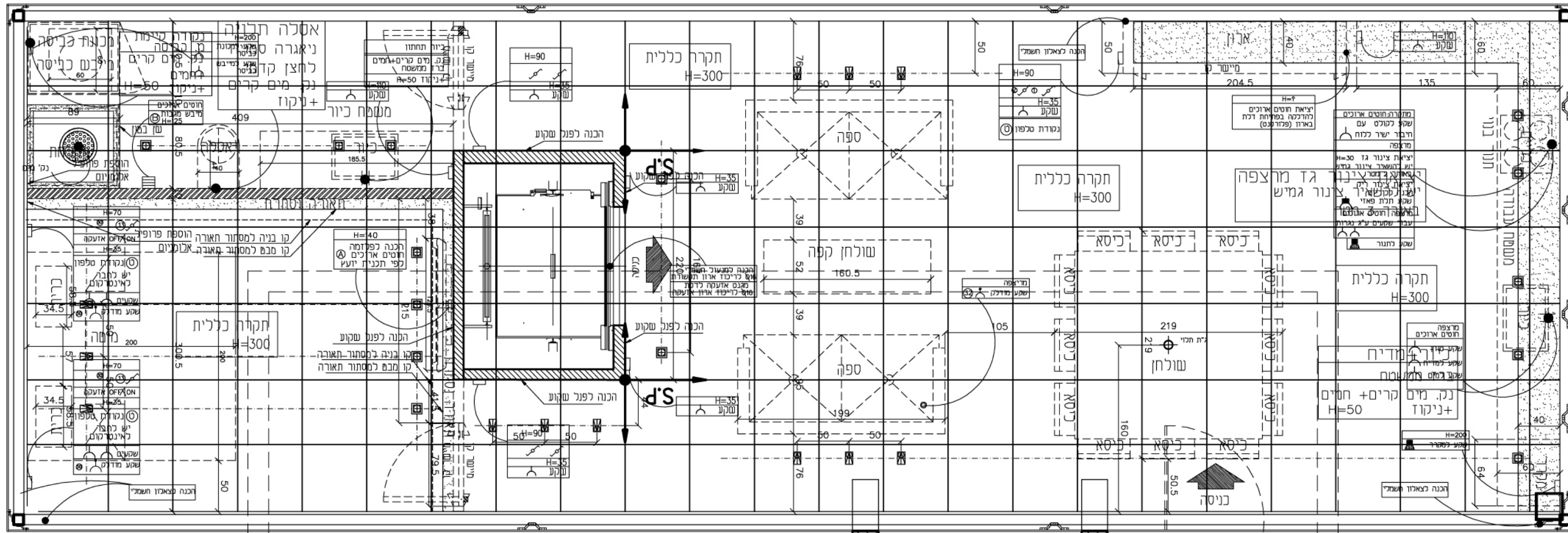
למעלה:
 קומה 5 - אקטואליסט - סקרן
 כזה שמבין בהכל , או לפחות מתיימר להיות אחד כזה, בסה"כ הוא
 פשוט לא רוצה להרגיש טיפש ולא מעודכן
 הוא יושב מול מלא מסכי טלויזיה כל היום ורואה כל תוכנית ונמצא
 בכל אתר אינטרנט. הוא נראה מבחוץ קצת יותר מהאדם הממוצע מעין
 אינטלקטואל שכזה אבל חסר כל רגש ואינטליגנציה רגשית.

ושייכות, שלכשעצמן יוצרות תחושה של הקלה. העיצוב מציג את היופי
 ואת הכוח של היוצא דופן; את מהות החיים בעידן המודרני והמאפשרים
 את הביטוי האישי ואת קיומו של האינדיבידואל, למרות חולשותיו ואולי
 בזכותן. ■

אסתי כרמון, אדריכלית. תואר ראשון
 -ארכיטקטורה ובינוי ערים- טכניון חיפה .
 תואר שני- תולדות האמנות- אוניברסיטת ת"א.
 מרצה במכון הטכנולוגי חולון ,
 ובאוניברסיטת תל אביב.

קומה 4 - וורקוהוליק - שאפתן
 yes man אחד שחיי בשביל העבודה שלו , לא ישן לא אוכל רק עובד
 כזה שהתחיל לעבוד בחריצות בתקווה שככה הוא יהיה מישוה אבל
 נתקע במקום וכל מה שהוא עושה מאז זה לעבוד. כמו עכבר מעבדה
 שרץ במקום.

קומה 7 - קונטרול פריק - פחדן

כשמו כן הוא, פחדן. דמות שלא מסוגלת שדברים לא עומדים במקום ולכן כל החלל שלו הוא גריד ועל הגריד הזה קיים אך ורק ה-layout של הבית כמו שהוא רוצה שהיא תהיה, הכל בתוך מסגרת הגריד ולא חורג מזה. אדם חרדתי שלא מסוגל להתמודד עם שינויים אפילו לא שינויים מינוריים ביותר.

סדקים במרחב האורבאני – החיפוש אחר הזהות התל אביבית

דנה גוטמן

מנחה: אדר' יורם נידם

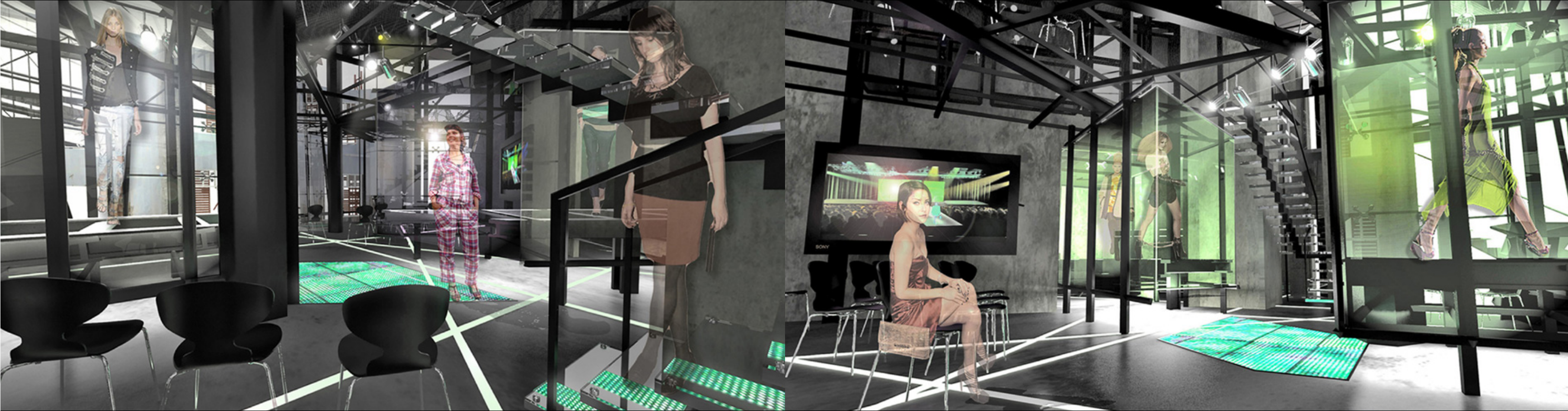
על הפרויקט

חזית הרוסה ברחוב מלצ'ט 42 המהווה 'סדק' במרחב האורבאני המייצר סביבו עניין ומפר את שגרת הרחוב. העיסוק באופנה נולד מתוך הדיון במעטפת, בחזות ובהזות המבנים. העיסוק הכפייתי בשלמות בחזות ובהחצנת המעטפת על חשבון הפנים בעולם האופנה מייצר שאלות שניתן וראוי להשליכן על עולם האדריכלות. השאלות העולות הן שאלות של זהות, מה מחצינים ומה מסתירים, עד כמה הפנים החבויה מאחורי המעטפת קשור או מנוגד לה וכיצד ניתן למקסם את אותם פגמים וחוסר שלמות לכדי היברידי חדש ושונה.

המבנים ההרוסים ברחבי תל אביב מהווים לכאורה סדקים במרחב האורבאני. הנטייה הרווחת היא לטייח את הסדק, להחזיר למצב הקיים, מדוע? אולי נשמר ונגנז את הסדקים, את הזהות האמיתית בזמן הנתון. תל אביב מלאה בחיים ובאנשים אשר בחזותם, באישיותם ובסיפורם הופכים את העיר למה שהיא. התהליך המתודולוגי של הפרויקט היה בחינת הזדמנויות הפיתוח הצורניות והקונספטואליות הגלומות באותם סדקים. הפגם הוא אירוע המייצר סביבו אימפקט-מבחינת תפיסת הסביבה, המרחב והסיטואציה ומעלה שאלות של זהות ותרבות.

המבנה נבחר מתוך סדרה של מבנים הרוסים אשר אינם מחזיקים עוד את עצמם ונתמכים באמצעות קונסטרוקציות חיצוניות/פנימיות.

הדמיית פאביליון האופנה (פנים וחוץ)

אם הייתי משטח הייתי בטון | איציק ג'ולי

אם הייתי משטח הייתי בטון. אם הייתי קופסא הייתי נייר. אם הייתי ארגז הייתי פח. אם הייתי ארון הייתי עץ דק. אם הייתי שידה הייתי קטנה ומלאה בכל מיני חפתים, כפתורים, אבני חן, שרשראות, עגילים שלוחשים בשקט זה בסדר אף אחד לא יידע.

רק אצל גברת רוזן יכולתי לנשום. נשימה ככה עמוקה. שטיפלתי בה חמש שנים או שש שנים עד שמתה. גברת רוזן החביאה אצלי הכול. שמה עליי את כול שמחת חייה. גברת רוזן שכולה פרור של עוגה שמספיק כמו נס לחמש או שש שנים.

לומר עליה עוד? כמה אפשר לפרק פרור? עיניים כחולות מימיות כמו אגמים שוויצריים בערפל עדין. היא לקחה את הזמן וקיפלה אותו לפתק קטן ושמה בכיס.

הכול התחיל והתחיל ונמשך עד שבאה תנומה והלכה תנומה. הכול תמיד היה, תמיד היה.

עיניה ראו דרך צל הדברים. דרך הצבע שאומרים שסובב את מה שקיים. ידיה עשו סיבוב תוחם ושאבו אליהם אנרגיה. ואז חיוך קטן בא על שפתיה. הכול עם חיוך. לא שובבי. לא יהיר. לא מהודר. חיוך. ואני הייתי אומרת אבל זה רק צל גברת רוזן, רק צל. חיוך. וידיה מונפות כמו שרביט של פיה את הצבע היא אמרה הצבע רואים.

אהבתי לקחת אותה לסיבוב בעיר הלבנה. היא הפכה את הקיבה הנפוחה של העיר לקאנווס ענק של רישומים רנסנסיים. משליכה אותי כמו כדור של צבע על קירות מתפוררים. מורחת אותי במרץ על סדקים ובתים שפוערים פה דומם, עלובים מחוסר מגע כמו עור של בדידות אפורה. היא עצמה עפה אל מרפסות, שטה בין אנשים, נוגעת, מחפשת, מלטפת ולא אכפת לה זיעה, וריח, ועץ מת וחצר אחורית שהדשא בה מתבייש מעצמו. עוד ועוד רחובות ופינות ומרזבים ומדרגות ופחים וחלונות ראוה וחניות ספרים ישנים ובגדים ישנים מלאים באבק. יום אחד היא אמרה הם יחדשו את הכול, אלה עם הבטן והשפם והסיגר הם ילבינו

הכול ויכסו הכול ולא יתנו מקום יותר. לא ייתנו מקום. את הסיבוב היינו מסיימות בקפה באלנבי או בדיזינגוף אחד מבתי הקפה הסתמיים שיש בעיר, כיסאות כתר. גברת רוזן אהבה בתי קפה סתמיים. כאלה שעוד נותרו בעיר. כמו ילדים יתומים היא חיבקה אותם. והבעלים תמיד הביטו בנו כמו אורחות לא רצויות אבל קבלו את כספנו בלידת בריחה.

אין בי רוזן. העיר הפליאה בי את מכותיה. כל חצר, כל קיר מתפורר, כל מרזב מעופש נכנסו כולם אל ליבי וחפרו מבט של עיניים כהות. את כולם ראיתי כאנשים עזובים. כאלה שנאחזים בתורן עם רעב למילה ומגע שגדול יותר מהרעב הנוראי בבטן. עייפתי לריב איתה, עם רחובותיה, עם הרגליים המועכות כל זכר של תום שהיה. היה תום?

עכשיו אני פה. שומעת את הפטישים הגדולים. הם מרסקים את חלומותיה של גברת רוזן. חלומות גדולים. וגברת רוזן רוקדת מול מראה מנופצת וצוהלת אני מפוצלת, אני מפוצלת.

וס' ומ' וא' וי' וש' וכ' ואני כלאות בסדינים לבנים, עטופות בוילונות, ממוסגרות בחלונות עם זיגוג כפול. אוויר כבד מכופף את עפעפינו. והצינורות הדקים היוצאים מזרועותינו מתחברים אל שקיות שקופות ונמשכים משם אל הרצפה ויוצאים את החדרים וחורשים את דרכם בדקיקות מדויקת אל תוך המסדרונות ומשם הלאה אל המדרגות שם מצטרפים אליהם צינורות נוספים שמקורותיהם זרועות פצועות נפולות מלאות ויתור. ואור השמש מקבל את שקיפותן באהבה ולש אותם לחיבורים אין סופיים. וחיבור על חיבור וליפוץ על ליפוץ בונה גבעה ענקית של צינורות. ועוד ליפוץ על ליפוץ ועוד כדור מתגלגל אל תוך העיר ועוד אחד ועוד. עד שבכל כיכר, כל פינת רחוב, כדור צנרת שקופה ועליו עומדת חבורת עורבים. ראשי דליל השיער מביט על הר פלסטיק הנשקף מחלוני והנה גם ציפור קטנה יושבת בפסגתו. עם חיוך אני חושבת עם חיוך.

אני אטבע. ולא חשוב מה חושבים רופאיי מלאכיי הלבנים אני אטבע. המים ייקחו אותי ולא שום גוף זעיר קטן שאת שמו אני לא מסוגלת להגות - יהיו אלה המים שיעלימו את זכרוני מעל האדמה. הם ישתה

אותי כשיכור זקן הגומע כוס ויסקי נשכחת יטלטל את ראשו יגהק ואני איננה. המים. הם.

לא אמות מוות מיקרוסקופי.

המחלקה הומה אדם היום, הומה אנשים. בריאים מתערבבים עם חולים - חיים מתערבבים עם גוססים. אלה קצובי הזמן שכבר הבינו שהם קצובי זמן מתבוננים באלה שעוד לא הבינו שהם קצובי זמן ואינם מסוגלים לזכור עוד איך זה לחיות ללא ידיעה על קציבת הזמן. ואלה החיים שחיים בבריחה מקציבת הזמן, מתבוננים בפחד גדול בעיניהם של אלה שקבלו את בשורת קצבת הזמן, בעיניים חרדות, כאילו תתפוס אותם עכשיו, ברגע, בשורת קצבת הזמן ויבוא פקיד קטן אפוף עשן מקטרת ויחתים אותם על מסמך מאשר שזהו הם הבינו, זמנם קצוב.

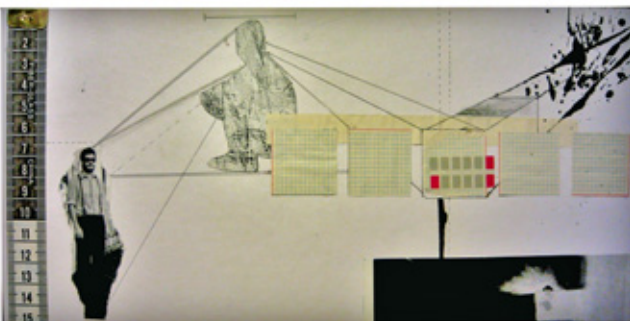
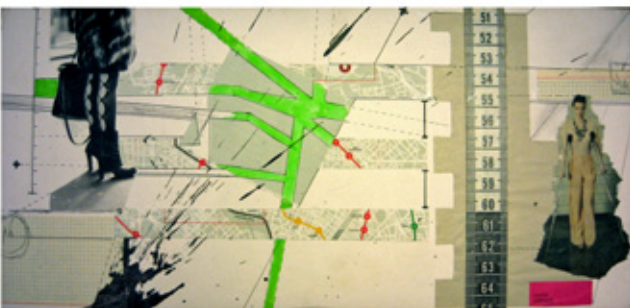
הכול מתקלקל. אפילו אלוהים התקלקל. השמש לא אותה שמש. והירח חוללו את בתוליו.

הייתי רוצה לחייך היום. הייתי מאוד רוצה לחייך. אני חושבת מה אם אני פתאום אחייך אמתח את השפתיים הצידה ואתן לקשת הקטנה הזו לזרוח על פניי. אני חושבת ומנסה ומרגישה מתיחה קלה. אפלוליות מרוכזת שיושבת סנטימטרים ספורים מעל, אזור בין הגבות, לא מאפשרת. אני אנסה שוב מאוחר יותר.

הייתי כותבת סיפור זימה עם זימים ואונים וזניים ופטמות סיפור של התעלסות מתמשכת של גופות הדוקים מחוברים של נגיעות וחדירות הייתי כותבת. זימה. זימה. זימה. עכשיו בא חיוך קטן ובחילה קטנה.

אני יפה. ברגעים אלה. אני יפה, כן. בעיניהם של ציירים, של צלמים פוסט מודרניים, של ליריקנים ומשוררים, בעיניו של קולנוען צעיר ורומנטי. בואו כולכם, קחו את דמותי ותנו לי את חייכם. קחו את סיוטי ותנו לי חלקת גינה קטנה בלי ענן ממטיר מעל. בואו כתבו, ציירו, צלמו. רק בואו. ■

איציק ג'ולי עוסק בתיאטרון ובמחול יוזם ומנהל של מנוע חיפוש - מרכז אמנות במה. מנהל אמנותי שותף של להקת יסמין גודר.

סדרה של 3 קולאז'ים המייצרים שפה ויזואלית שתלווה את הפרויקט-שפה "אקראית" לא מושלמת של קרעים, שרבוטים והכלאה בין אלמנטים מהרחוב התל אביבי - בסדרה ישנו חיפוש אחר הדיאלוג בין החיפוש המתמיד אחר הזהות התל אביבית, הרדיפה אחר מין אידיאל יופי בלתי מושג שאינו קיים וההשלמה עם אותם סדקים אינדיבידואלים המצויים בכל אחד מאיתנו - אנשים ובניינים.